

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Diplomová práce

Strategie a praktiky u hráčů hazardních her

Bc. Lenka Ryplová

Plzeň 2017

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra antropologie

Studijní program Antropologie

Studijní obor Sociální a kulturní antropologie

Diplomová práce

Strategie a praktiky u hráčů hazardních her

Bc. Lenka Ryplová

Vedoucí práce:

Mgr. Ladislav Toušek PhD.

Katedra Antropologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2017

.....

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla velice poděkovat Mgr. Ladislavu Touškovi PhD. za cenné rady a připomínky, bez kterých by tato práce nemohla vzniknout.

OBSAH

1	ÚVOD	1
2	TEORETICKÁ ČÁST	3
2.1	Definice hazardu	3
2.2	Historie hazardu	3
2.3	Patologické hráčství (gambling)	5
2.4	Situace v české republice	8
2.5	Teorie jednání	14
3	METODOLOGIE.....	21
3.1	Výzkumné cíle.....	21
3.2	Etnografie.....	21
3.3	Neformální rozhovory	22
3.4	Analýza	23
3.5	Informátoři.....	23
4	PRAKTICKÁ ČÁST.....	26
4.1	Návštěvníci.....	26
4.2	Hráči a nehráči.....	26
4.2.1	Velký hráč	27
4.2.2	Malý hráč	28
4.2.3	Občasný hráč.....	28
4.3	Místo výzkumu.....	28
4.4	Interpretace výsledků.....	43
4.4.1	Ritualita.....	43
4.4.2	Návštěvnost	44
4.4.3	Typ automatu.....	46
4.4.4	Výše vkladu a sázky	49
4.4.5	Motivace ke hraní	52
4.4.6	„Zkusit štěstí“	52
4.4.7	Finanční výhra	53
4.4.8	Zaplnění volného času.....	55
4.4.9	Zkusit něco nového.....	56

4.5	Závěry praktické části	58
5	ZÁVĚR	62
6	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	65
7	RESUMÉ	68

1 ÚVOD

Pro svoji diplomovou práci jsem si zvolila téma hazardních her. Toto téma jsem si zvolila zejména proto, že jsem v tomto zařízení byla zaměstnána a měla jsem tak možnost vidět tuto problematiku z jiného pohledu, než jen jako pouhý návštěvník. Tento fenomén je velice rozšířený, s hraním hazardních her má zkušenost 60 % populace ve věku 15-64 let. (Mravčík et al. 2014). Hazardní hry hrají tedy i mladiství a to přesto, že do herních zařízení je vstup povolen až od 18 let.

Hazard se v České republice historicky proměňoval. V době komunistického režimu byly některé druhy hazardu zcela zakázány a hazard podléhal přísné kontrole. Rozvoj hazardu tak nastal až po roce 1989 se změnou režimu (Szczyrba et al. 2015). V současné době je téma hazardu velmi diskutované, především z důvodu změny zákona o hazardu. Tento zákon má na hazard již teď velký vliv, ty největší změny, jsou ale chystané až na rok 2018, mezi ně patří například omezení výše sázek, či doba, po kterou může návštěvník hrát. Už to nepůjde neomezeně, jako tomu bylo doposud. Proměna hazardu konkrétně v Plzeňském kraji je vidět především v tom, že velký počet plzeňských obvodů omezil, některé dokonce zcela zakázaly, provoz heren.

Na úvod podotýkám, že herní prostředí je velmi specifické, platí zde určitá pravidla, která se zde musí dodržovat, například to, že do tohoto zařízení nesmí vstupovat člověk s pokrývkou hlavy, každému kdo do tohoto zařízení vstoupí, musí být dobře vidět do obličeje a to z důvodu bezpečnosti. Také odsud může být vykázán jedinec pod vlivem návykových a omamných látek. Samozřejmostí je, že do toho zařízení není vpuštěn jedinec bez občanského průkazu.

Moje práce je členěna do tří částí: teoretické metodologické a praktické. V teoretické části představím historickou perspektivu hazardu u nás i ve světě. To jak je hazard vnímán různými autory i to, jak nový

zákon ovlivní hazard v České republice. Dále se zde budu věnovat teoretickým východiskům, ze kterých budu vycházet ve svém výzkumu. Jedná se o teorii jednání od Pierra Bourdieho (1998). Zmíním zde ale i dalšího autora, který se této teorii věnuje a tím je Sherry Ortnerová (1984, 2006).

Metodologická část obsahuje představení výzkumných metod, které jsou během výzkumu použity. Využívala jsem etnografický přístup anglosaské tradice, v jehož rámci jsem prováděla neformální rozhovory s 8 informátory. Součástí výzkumu bylo také zúčastněné pozorování. Neformální rozhovory jsem prováděla opakovaně, abych získala požadované informace. Pro analýzu rozhovorů jsem zvolila tematickou analýzu. V této části také představím metodu výběru informátorů.

V praktické části je věnován prostor představení výzkumné oblasti. Můj výzkum je situován do jedné z Plzeňských heren, konkrétně v městské části Slovany. Také se zde věnuji používané terminologii. Objasním, kdo jsou to hráči a nehráči a do jakých kategorií, můžeme hráče dále rozdělit. V závěru praktické části představím výsledky svého výzkumu.

Hlavním cílem mého výzkumu, je zodpovědět následující otázky:

Jaké rituály se pojí s hraním hazardních her?

Jaké motivace mají jedinci ke hraní hazardních her?

Cílem mého výzkumu je tedy odhalit, zda jsou s hraním hazardních her spojeny nějaké rituály a jestli ano, jaké tyto rituály jsou. Motivacemi zde mám na mysli, důvody, které vedou hráče k tomu, že se věnují hazardním hrám.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Definice hazardu

Hazard je hra, která je hrána za peníze nebo jinou úplatu. Pod termínem hazard se tak ukrývá mnoho forem her, od kostek, karet, přes ruletu, automaty, či sázkové hraní aj. Pro tyto hry je charakteristické riziko. Výsledek hry, tedy nezávisí pouze na dovednosti hráče, v některých případech hraje roli pouze náhoda (Sorley 1903:421–24). Definici hazardu zde zmiňuji proto, že se ve své práci budu zabývat problematikou hazardního hraní a jedinci, kteří se těmto hrám věnují.

2.2 Historie hazardu

S historií hazardu jsou spojované především Spojené státy americké, zde vznikla první kasina a z výnosu loterií a hazardních her byly založeny první university. Avšak poté co začala být korupce a násilí spojováno s hazardními hrami, začalo mnoho států hazard zakazovat. Ve státě Nevada byl dokonce schválen první zákon proti hazardu a to již v roce 1910. Znovuzrození hazardních her nastalo v roce 1960, kdy státy začaly reinterpretovat svoje zákony o hazardních hrách. V New Hampshire byla otevřena první loterijní společnost a další státy ho následovaly (Petry a Blanco 2013:1032).

Zatímco jsou za zrod hazardu považovány Spojené státy americké, podle Paula Pasquaretty (1994), můžeme kořeny hazardu nalézt již ve starověké severoamerické kultuře u původních obyvatel. Odhaduje, že na 130 kmenů hrálo již kostky různého druhu. Zatímco v euroamerickém prostředí hazardní hry podporují soutěživost a kladou důraz na jednotlivce, pro staré domorodé kmeny v Americe jsou hazardní hry posvátné rituály, které podporují skupinovou soutěživost a velkorysost. V tradičních společenstvích nebyl při hře kladen důraz na vítězství, jak je tomu v současné době, ale důraz byl kladen především na to, jak daný

hráč do hry vstupuje a s jakým postojem se ke hře staví. Hra byla vždy hrána pro dobro celku, nikdy ve prospěch jednotlivce, jak tomu v současné době je. Hry se zde hráli s ořechovými skořápkami, kameny, či stonky. Při hazardních hrách je v tradičních společnostech velmi typický i zpěv, který je používán členy konkurenčního kmene k rozptýlení protivníka. Vítězství ze hry tak nepatří pouze jedinci, ale celému kmenu či komunitě, proto jsou jedinci velmi pečlivě vybíráni. Hazardní hry u indiánských kmenů mají především posvátný a sociální charakter, zatímco hraní hazardních her dnes podporuje především materialismus (Pasquaretta 1994:694–700).

V současné době dochází k tomu, že lidé hazard akceptují, což vedlo k jeho rozvoji v posledních dvou dekadách. Žijeme ve společnosti, kde je mnoho forem hazardu, od loterií, kasin až po internetový poker. Stírací losy jsou k dostání v obchodech s potravinami a v trafikách, každý den tak existuje mnoho příležitostí k hazardu. S rozvojem hraní hazardních her se ale pojí i rozvoj turismu a ekonomiky a dochází i k vytváření nových pracovních příležitostí (Petry a Blanco 2013:1033).

Participace na hazardních hrách se neustále zvyšuje, což dokazuje i Tse (2012), který ve své empirické studii o gamblingu uvádí, že 50 procent lidí ve věku 65 a výše v USA se věnuje hraní hazardních her v kasinu. Zatímco v roce 1975 to bylo pouhých 23 procent. Když bylo provedeno srovnání s mladší věkovou kategorií, ukázalo se, že právě starší lidé se hazardním hrám věnují více, protože mají více volného času a dostatek příjmů, které mohou na hazard věnovat. Je to také vysvětleno tím, že starší lidé nemají tolik možností k socializaci, řeší těžké okamžiky v životě, jako vážnou nemoc či ztrátu partnera a hazardní hraní se tak může nabízet jako vhodné rozptýlení. Dalším vysvětlením, které autor uvádí je to, že se v prostorech kasina konají různé společenské akce, jako např. výstavy umění, či taneční show, na které tato skupina obyvatelstva dochází (Tse et al. 2012:639).

2.3 Patologické hráčství (gambling)

Patologické hráčství je charakterizované jako opakující se a trvalá neschopnost kontrolovat hazardní hry (Blaszczynski, Lower, 2006: 487). Tito jedinci vnímají omezené finance na hazard jako problém. Nejsou schopni kontrolovat čas, který hazardu věnují, což má negativní důsledky pro hráče samotné, ale i pro jejich rodiny (Tse et al. 2012:640). Jedinci se ke hráčství uchylují především z důvodu úniku, možnosti získání výhry, navázání nových kontaktů, potěšení a jisté kuriozity. Toto jsou nejčastější důvody, proč se hráči ke hraní uchylují a nadále u něj zůstávají (Tse et al. 2012:645)

S uzákoněním hraní hazardních her dochází ale k tomu, že v mnoha zemích narůstá počet jedinců, kteří se dají označit za problémové či riskantní hráče, v některých případech dokonce za hráče patologické. Některé formy hazardu, jako například poker či hraní elektronických her jsou typické pouze pro určité skupiny obyvatelstva. Za velmi riskantní skupinu obyvatel, která se věnuje hraní hazardních her, jsou považováni muži ve věku 18–24 let s nízkým vzděláním. Mezi pět nejčastějších forem hazardních her patří především karetní hry, loterie, sázení na sport, online hazard a hraní na výherních terminálech. Gambling je komplexní problém, který je ovlivněn politikou a legislativou v konkrétní společnosti (Kairouz et al. 2015:115–19).

Ukazuje se, že s hraním hazardních her se pojí i další jevy, konkrétně v asijském kontextu je to domácí násilí. Finanční ztráta, která se pojí s hazardním hraním, s sebou nese frustraci, stres a agresivní chování, které si jedinec může ventilovat v rodinném prostředí, což může vést právě k domácímu násilí. V opačném případě, mohou hazardní hry posloužit jako rozptýlení od domácího násilí, které už v rodinném prostředí panuje. V důsledku toho dochází k rozpadům vztahů, odloučení a negativnímu narušení mezilidských vztahů. Bylo zjištěno, že asijské

ženy jsou často předmětem násilného jednání ze strany svého partnera a to v důsledku toho, že odmítly svému druhovi vydat peníze na hazardní hraní (Keen et al. 2015).

Jedinci, kteří hrají hazardní hry, bývají společnostmi mnohdy stigmatizováni. Jak uvádí Hingová (2016) často je na ně pohlíženo jako na někoho, kdo je nezodpovědný, s nízkou inteligencí, zoufalý, neschopný se ovládat. Tyto atributy řadí lidi do určité skupiny, která poté nese určité stigma. Majoritní skupina obyvatel si pak od té stigmatizované ponechává odstup. Ve své studii dále poukazuje na to, že lidé hodnotí gambling daleko hůře, než např. alkoholismus nebo závislost na drogách, protože jedinci jsou vnímány tak, že si za tuto způsobenou závislost mohou sami (Hing et al. 2016:36–37). Ačkoliv Curnowová (2012) poukazuje na to, že gambling může být nápomocný v navazování sociální interakce. Hingová (2016) vnímá hraní hazardních her jako to, co může sociální interakci narušit.

Curnowová nahlíží na gambling jako na ekonomickou strategii, ne jako na aktivitu, která je ilegální a státem zakázaná. Ve východní Indonésii, na ostrově Flores, kde svůj výzkum prováděla, je gambling považován za velmi populární. Gambling tu má nadále i funkci sociální, napomáhá k navazování sociální interakce. Děje se tak především prostřednictvím karetních her. Lidé skrze karetní hry poznávají lidi a zapojují se do místní komunity. I když zde neplatí jasná pravidla a normy, karetní hry provozují spíše ženy. Z ekonomické perspektivy se peníze získané z hazardních her dělí na dva typy. Na ty, které zůstávají a cirkulují v místní komunitě a na ty, které místní ekonomiku opouštějí (Curnow, 2012: 101-112).

Jak ve své studii Light (1977) uvádí, nejvíce se gamblingu věnují především lidé z nižší sociální třídy, jsou jimi příslušníci různých etnických skupin, a povětšinou sázejí malé částky maximálně tříciferných čísel. Tito

lidé vidí v hazardu zdroj rodinného příjmu, jejich příjmy z hazardu činí až 17 % rodinného rozpočtu a téměř 5 % každý měsíc z rodinného rozpočtu odchází na další hazard. Toto chování je také velmi silně ovlivněno sociokulturním prostředím, ve kterém jedinec žije. Jak autor uvádí, je zde vztah mezi socioekonomickým statusem a hazardem (Light, 1997: 892-894).

Light ve svém výzkumu z Chicaga uvádí, že ti co mají nižší socioekonomický status, upřednostňují jednoduché číselné hry. Za jednoduché číselné hry lze považovat zejména výherní automaty. Naopak ti, co disponují vyšším socioekonomickým statusem, dávají přednost hře v kasinu. Lidé se středním socioekonomickým statusem preferují zejména sportovní sázky (Light 1977:894–95).

Výše sázek se podle Lighta mění v čase. V ekonomicky horším období se sázky zvyšují, zatímco v období prosperity se sázky snižují. Lidé s nižším socioekonomickým statusem doufají, že se z nich může v okamžiku stát bohatý člověk. Tito lidé doufají ve velké výhry, které by mohly zlepšit jejich životní situaci. Avšak nevsázejí částky natolik velké, aby mohli získat výhru, která úplně změní jejich život. Přijít v Chicagu do kontaktu s automaty, které jsou nejčastěji využívány lidmi s nízkými příjmy, je velmi jednoduché, jsou umístěny v restauracích, barech, v bazénových halách či obchodech s cigaretovými výrobky. Jednoduše řečeno, jedná se o místa, která figurují v každodenních životech jedinců (Light 1977:897–901)

Gazel (2001) upozorňuje na to, že v souvislosti s velkým rozvojem hazardu ve Wisconsinu za posledních třech desítek let a jeho legalizací, začíná být tato aktivita propojena s viktimizací. Podle autora existuje kauzální spojení mezi hazardem a kriminalitou. Ve svém výzkumu uvádí, že vyšší míra kriminality souvisí s vyšší hotovostí, kterou u sebe zejména turisti mívají. Dále poukazuje na to, že nejen jedinci s hotovostí jsou časté

oběti kriminální činnosti, dochází zde velmi často k poškození či odcizení zaparkovaných vozů lidí, kteří jsou návštěvníci kasin. Tento prostor vnímá jako velmi výhodný pro pachatele trestného činu, protože právě velká koncentrace lidí v prostoru sebou nese anonymitu a malou šanci tohoto pachatele odhalit (Gazel et al. 2001:65).

Jak Gazel uvádí, nelze s rozvojem hazardu spojovat jen negativa, podle autora nárůst kasin vytváří nové pracovní příležitosti, pro mnoho lidí. Jedná se pouze o malé pozitivum, vedle toho, jaké problémy s sebou hazardní hraní nese, což je zřejmé z výše uvedeného. Trestná činnost se ale podle autora může zvýšit právě v důsledku patologického hráčství místních rezidentů. Právě tito jedinci se pak v důsledku své závislosti a nedostatku financí na hazard stávají pachateli kriminálního jednání (Gazel et al. 2001:65–67).

Nejčastější formy kriminality souvisejícími s hazardem jsou majetkové trestné činy, padělání, podvod, zpronevěra, prostituce, jízda pod vlivem alkoholu, či užívání drog (Gazel et al. 2001:69). Autor dochází k závěru, že s rozvojem hazardu v konkrétním městě dochází k rozvoji kriminálního jednání nejen v konkrétním městě, ale i v blízkém okolí (Gazel et al. 2001:73–75).

2.4 Situace v české republice

Na hazardní hry je v České republice pohlíženo spíše negativně. I když jsou důležitým příjmem do veřejných rozpočtů a vytváří nové pracovní příležitosti, hazard má v mnoha případech opravdu negativní důsledky na jedince, který se této zábavě věnuje. Z občasného návštěvníka se stane závislý hráč, což může mít jisté následky. Např. rozpad rodiny, ztráta veškerého majetku, či ztráta zaměstnání. Největší hustota herních zařízení v České republice je především v severních a západních Čechách, až 26 elektronických herních zařízení (zkr. EHZ) na 1000 obyvatel. V současné době je v oblasti hazardu nejrychleji se

rozzrůstajícím segmentem on-line hazard. S hraním sázkových her má alespoň jednou v životě zkušenost až 60 % populace ve věku 15–64 let. V České republice jsou nejvíce rozšířenou sázkovou hrou okamžité a číselné loterie. V oblasti hazardu jsou nejvíce populární video loterijní terminály (zkr. VLT) a elektronické herní zařízení (EHZ) (Mravčík et al. 2014).

Tyto aktivity jsou ve vyšší míře pozorovatelné u mužů, než u žen a to až pětkrát více. Hráči hazardních her vykazují také daleko vyšší míru užívání návykových látek (jako je alkohol, tabák, léky či energetické nápoje) ale i látek nelegálních jako je např. marihuana či pervitin.

Hazard v České republice ve 20. století byl velmi ovlivněn společensko-politickými změnami. Za komunistického režimu byly nejdříve určité druhy hazardu zakázány a podléhaly přísné státní kontrole. Po změně politického režimu, byl ale zaznamenán velký rozvoj elektronických hracích terminálů. Po roce 1989 došlo k vyššímu výskytu elektronických hracích zařízení, což mělo za následek zhoršující se problémy, které s hazardem souvisí (viz problémy jedinců představené výše). Až v roce 2014 se objevuje první zákon, který má za cíl hazard určitým způsobem regulovat. Po vydání toho zákona dochází k tomu, že na 200 obcí se rozhodlo pro zákaz elektronických hracích zařízení, někde dokonce prostřednictvím referenda (Szczyrba et al. 2015).

V současné době existuje více než 70 legálních provozovatelů loterií a sázkových her v České republice. Velké množství herních automatů je vyráběno právě v České republice, nejen pro potřebu místního trhu ale i pro zahraniční. Roční produkce u jednoho takového výrobce (např. Novomatic Group, nadnárodní korporace a jeden ze světových lídrů v herním průmyslu) je až 100 tisíc výherních hracích automatů (Szczyrba et al. 2015).

Malou regulaci hazardu se snaží změnit zákon, který platí od 1. 1. 2017. I když ty největší změny, které hazard velmi ovlivní, vejdou v platnost až v roce 2018. Změny budou v podobě udělování vyšších pokut provozovatelům heren za nedodržení předpisů nového zákona. Platí to například v případě, že provozovnu navštíví hráč mladší 18 let, nebo že bude při kontrole zjištěno, že zde pracují osoby, které nejsou řádně přihlášené. Dále se tento nový zákon vztahuje i na přísný zákaz zastavování jakékoliv věci výměnou za peníze, které dále budou použité na hru. Větší pravomoci mají díky tomuto zákonu i města a radnice, které si sami mohou zvolit, v jaké míře hazard v konkrétním městě bude (Zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách).

V souvislosti s tímto novým zákonem dochází také k tomu, že jakékoliv automaty již dále nebudou umístěny ve stravovacích zařízeních a budou přesunuty výhradně do heren a kasin. Ministerstvo financí bude po splnění požadavků, včetně těch technických vydávat základní licence, ale rozhodnutí provozovat hernu budou vydávat konkrétní města a obce. Hazard také podléhá nově vyššímu zdanění u automatů a videoloterijních terminálů dochází ke zvýšení z původních 28 % na 35 %, u sázkových her a loterií zůstává sazba na 23 %. V souvislosti s novým zákonem má daleko větší pravomoc i celní správa, která bude moci herny kontrolovat (Zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách).

Dalším omezením je, že se při výhrách vyšších než 25 tisíc korun musí vyplňovat speciální listiny, kde jsou uvedeny osobní informace o hráči. Tyto listiny jsou pak následně zasílány na policii a Ministerstvo financí. Toto nové nařízení by tak mělo omezit financovat terorismus z výnosu hazardních her. Nově je také uveden seznam rizikových zemí, kde je možnost, že výnosy z hazardních her budou použity na terorismus. Když občan této rizikové země vyhraje částku vyšší než 25 tisíc korun, je povinností zaměstnance provozovny zavolat policii, která daného jedince prověří (Zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách).

Od roku 2018 budou všechny herní zařízení muset být vybaveny velmi kvalitním kamerovým systémem, který bude nahrávat záznam v barevném rozlišení, což zatím není nutnost. Bude existovat černá listina, která bude zavedena Ministerstvem financí. Tato černá listina by měla omezit patologické hráčství a zabránit tak tomu, aby lidé, kteří se nacházejí v úpadku, hmotné nouzi, osoby, které se léčí ze závislosti na hazardních hrách či jim hru zakázal soud, vydávali peníze na hazardní hry (Zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách).

Každý hráč, který do herny vejde, se bude muset zaregistrovat. Každá registrace bude ověřena totožností a věkem žadatele. Tato aktivace uživatelského konta tak slouží k evidenci peněžitých prostředků, vkladů, sázek a výher. Účast na technické hře jedním hráčem bude omezena, bude muset být vždy po 120 minutách přerušena na dobu nejméně 15 minut. Což podle předpovědi provozovatelů bude mít za následek to, že lidé nebudou chtít čekat a přesunou se do jiného podniku, či z provozovny odejdou domů. Dále budou omezeny výše sázek do jedné hry, tzn. na jedno otočení válců, u technické hry provozované v herně nesmí výše sázky přesáhnout 100 Kč, u technické hry provozované v kasinu, nesmí tato sázka přesáhnout 1000 Kč, u technické hry provozované jako internetová hra, nesmí sázka do hry přesáhnout 1000 Kč. V hracím prostoru, tím se rozumí herna či kasino, bude zákaz poskytování účastníkovi hry jakákoliv výhoda a to v podobě potravin, nápojů, tabákových výrobků, a jiných povzbuzujících látek, což podle provozovatelů velmi výrazně zkrátí dobu pobytu hráče v herním zařízení. V současnosti je však stále ještě možné hráči nabídnout pití ke hře zdarma, v určitých zařízeních mají hráči zdarma i tabákové výrobky, ale to už je na majiteli dané herny (Zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách).

Všechny výše uvedená omezení budou mít podle provozovatelů za následek rapidní snížení návštěvnosti herních zařízení a v konečném

důsledku i velký pokles zisku, což u menších provozovatelů povede až k zavření herních zařízení. Podle majitele herny, ve které můj výzkum probíhal, povedou tato nová nařízení nejen k poklesu tržeb, ale také k neustálému strachu o to, aby provozovatel nebyl pokutován:

„No jako nebude to sranda, ty pokuty od roku 2018 budou hrozné, to je tak na to, abych to pak rovnou zavřel, když mi dají pokutu, protože jí nebudu mít jak zaplatit. To jim dám rovnou klíče a řeknu jim, tak si to tady provozujte sami, když si myslíte, že je to tak jednoduché. Tam je pokuta snad za všechno, no vždyť jste to četla ne. Když tu nebude sedět za barem člověk, který je v papírech uvedený jako zodpovědná osoba, šup pět set tisíc, když náhodu vypadne proud a přestane jít elektronický kamerový systém a já nebudu mít kousek dne nahráno šup dvě stě tisíc, občerstvení zdarma, šup pokuta padesát tisíc, protože přeci já nemůžu člověka který sem přijde podporovat v tom, že tady bude hrát, proto to občerstvení zakázali, chápete tu logiku, tady někdo prohraje dvacet tisíc a já mu nebudu moct dát ani pití zadarmo, no tak co to jako je, to se z toho poseru. Dřív byly pokuty samozřejmě taky, ale ne takové, nechci říkat, že byly malé to ne, ale dalo se to zaplatit. Teďko když by přišla pokuta, tak to budu muset zavřít. To abych se vůbec bál mít otevřeno, aby mi nepřišla kontrola a nedostal jsem hned za nějakou kravinu pokutu. No sem na to zvědavý, jak dlouho tohle půjde. Já nevím, oni si asi na tom ministerstvu myslí, že lidi co dělají tenhle byznys jsou milionáři bez starostí. Ale už nikdo nevidí jaká s tím je starost, že musím platit nájem, lidi, energie, jezdit sem i v noci s prachama, aby bylo pořád na výplaty pro hráče, ale že všechny měsíce to taky není super, přijde velký hráč vyhraje kilo a já mu to do tich čtrnácti dnů musím vyplatit a nikdo se mi ale neptá, kde na to vezmu a nikdo vám s tím nepomůže. A tohle se vám nedej bože stane tři měsíce po sobě a jste tři měsíce v mínusu a

jedete to ze svého a modlíte se, aby jste byl alespoň na nulách. A takový terno to už taky není, jako to bylo třeba před sedmi lety. A oni prostě aby se snažili trochu nám to ulehčit, tak nám takhle hází klacky pod nohy. A co teprve jak budou nasraný ty lidi, až přijdou, budou třeba na black listu a nebudou si moci zahrát. Nebo až tu bude nějaký velký hráč, který hraje několik hodin v kuse a po dvou hodinách bude muset skončit a čekat tu nutnou pauzu, to se radši sebere a půjde do prdele a já ale přijdu o kšeft. Kdyby byly přeci chytrý, tak vždyť jsou z těch beden přeci odvody pro stát jako kráva, tomu státu jde z toho přeci hodně, ted'ko už 35 %. To je koloběh peněz, já tedy neříkám, že je dobrý, že sem někdo hodí celou podporu, člověk by měl vědět kde má hranici, ale ten stát by si měl uvědomit, že mu z toho tím pádem, jde velká část na zpět, to kdyby to ten člověk profetoval, tak z toho stát nemá nic. Vždyť i města naříkají nad tím, že jim tím pádem budou chybět prachy v rozpočtu a neví, kde je vezmou a nebude to málo. A ty registrace, to já bych taky nechtěl, kdybych přišel někam hrát, aby tam o mně měli všechny údaje. Navíc tohle je místo, kde chtějí být lidi inkognito, takže tohle je určitě jedna z věcí, která ty lidi co sem chodí odradí, ještě až zjistí, že ten on-line systém bude napojený na finančák a na policajty. No a pořizovat ten speciální kamerový systém, to taky nebude nic levného, jenom další buzerace a zbytečnost. Na bar budu muset koupit počítač, abychom si v on-line systému mohli zkontrolovat každého hráče, jestli není náhodu na black listu, každého kdo sem přijde zaregistrovat, s tím bude mít obsluha takovou pakárnu, že už to nebude chtít dělat vůbec nikdo, už takhle mám sem problém sehnat zodpovědný lidi, vždyť to víte. Tady musí být zodpovědný lidi, na který musí být spolehnutí, když se tady dělá s prachama někdy jich tu není málo, vždyť to víte. A to omezení té provozní doby to je taky výborný nápad, takže to prostě dopadne tak, že když bude provozní doba jen do tří do noci,

*vždycky na tom ten jeden člověk z té směny bude tratnej a bude mít méně peněz za tu šichtu. Tak to si tady ale ty lidi nic nevydělají. Jak to udělat tak aby měli oba stejně hodin, no to prostě nepůjde, no a když tu bude nějaký hráč, tak já ho budu muset ve tři vyhodit, protože nám skončí provozní doba, no tak to snad ne. To bude opravdu výborný, to budou ty lidi mít opravdu radost z toho.“
(Majitel herny)*

Také bude omezena propagace hazardu (zvuková, světelná, či grafická) na budově nebo veřejně přístupném místě budovy je zakázána. Hrací prostory, budou muset být také zabezpečeny proti nahlížení do vnitřní části herny či kasina. Rozšířené pravomoci budou mít i orgány vykonávající správu v oblasti provozování hazardu, nebude to už jen celní úřad, ale dále i ministerstvo financí a obecní úřad (Zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách).

Přestože počet kasin a heren od roku 2012 klesl, počet je stejně velmi vysoký v porovnání s ostatními zeměmi, je Česká republika jednou z vedoucích zemí, v počtu elektronických hracích zařízení na jednoho obyvatele. Zatímco se podíl internetových sázek zvyšuje, především z důvodu lepší a pohodlnější dostupnosti. Podíl tradičních sázkových a výherních automatů klesl. Podíl sázkových her a loterií v kasinu zůstal nezměněný (Szczyrba et al. 2015).

2.5 Teorie jednání

Ve své diplomové práci budu svůj výzkum opírat o teorii Jednání od Pierra Bourdieu (1998). Tato teorie tak poslouží jako teoretický základ, ze kterého budu vycházet při mém výzkumu. Budu se zde snažit představit nejdůležitější koncepty, se kterými Bourdieu ve své teorii pracuje. Představím zde ale i další autory, kteří se teorie Jednání věnovali a to

Sherry Ortnerovou. Dále se budu snažit představit, v čem se tato teorie odlišuje v pojetí různých autorů.

Ve své teorii Bourdieu, nejprve upozorňuje na to, abychom se vyvarovali tomu, že budou jakékoliv analýzy chápány substancionálně. Substancionální myšlení jsou činnosti a záliby, které jsou příznačné v určité době pro určité jedince v určité společnosti, jako substancionální vlastnosti, jež jsou vepsané jednou pro vždy do biologické či kulturní podstaty. Je třeba se tedy vyvarovat toho, abychom vlastnosti, které v danou chvíli přináležejí určité skupině vnímat jako důsledek jejího postavení v sociálním prostoru a stav nabídky statků a činností, přisuzovali této skupině jako nutné (Bourdieu 1998:11–12).

V každé společnosti máme co činit s určitým celkem sociálních pozic, jenž je homologicky spjat s celkem aktivit a statků, které jsou sami charakterizovány vztahově. Jde především o to, abychom vztah mezi sociálním postavením, dispozicemi (habitusy) a zaujímáním postojů, kterou sociální činitelé provádějí v nejrůznějších oblastech praxe, dobře analyzovali. Srovnávat je tak vždy možné pouze od systému k systému a hledat rovnocennost izolovaných rysů, ať už názvem identických či na první pohled různých, ale technicky či funkčně rovnocenných, je omyl, který může mít za následek to, že ztotožníme vlastnosti strukturálně odlišné, nebo odlišíme vlastnosti strukturálně totožné (Bourdieu 1998:12–13).

Dalším významným pojmem v autorově teorii je pojem *distinkce* a *diference*. Distinkci považuje za odlišnost, je to určitá povaha způsobů a jednání. Tuto distinkci vnímá pouze jako diferenci, jakousi odchylku, distinktivní rys, vztahová vlastnost, která existuje pouze ve vztahu skrze vztah k jiným vlastnostem. Skrze tuto myšlenku diference zakládá pojem prostoru. Prostor se dá charakterizovat, jako určitý celek koexistujících pozic, které jsou vnější jedna vůči druhé, dále se vyznačují svoji

vzájemnou exterioritou, vzájemným vztahem blízkosti, vzdálením či sousedstvím a svým uspořádáním. „Sociálním prostor vypadá tak, že jsou v něm aktéři nebo skupiny rozmístěni podle pozic, stanovených statisticky na základě dvou principů diferenciací a to těch, jež mají v nejpokročilejších společnostech, jako jsou Spojené státy, Japonsko, nebo Francie nepochybně tu největší váhu: kapitálu ekonomického a kapitálu kulturního“ (Bourdieu, 1998: 13). Aktéři tak mají tím více společného, čím blíže k sobě v těchto dvou dimenzích mají a tím méně, čím jsou si v těchto dvou dimenzích vzdálenější (Bourdieu 1998:13)

Aktéři se dělí podle celkového objemu kapitálu, jehož různé druhy vlastní a ve druhé kategorii podle struktury tohoto kapitálu, konkrétně tedy podle poměrného objemu různých druhů kapitál v kapitálu celkovém. V první dimenzi stojí držitelé největšího celkového kapitálu: podnikatelé, univerzitní profesori, příslušníci svobodných povolání a oproti nim stojí činitelé, kteří jsou ekonomicky a kulturně nejchudší např. nekvalifikovaní dělníci (Bourdieu 1998:14). „Vzato obecněji, prostor sociální pozic se odráží v prostoru postojů prostřednictvím prostoru dispozic (či habitusů)“ (Bourdieu 1998:14). Každé třídě pozic odpovídá daná třída habitusů, jako určitých produktů podmínek spjatých s konkrétním postavením a skrze tyto habitusy a jejich generativní schopnosti pak určitý celek statků a vlastností spjatých vzájemně stylovou příbuzností (Bourdieu 1998:14).

Termínem habitus autor rozumí soubor individuálních a individualizovaných dispozic tj. předpokladů k tomu, abychom mohli jednat určitým způsobem. Tyto habitusy jsou produkovány strukturou. Tato struktura dále ustavuje materiální stav a třídní příslušnost (Bourdieu 1998:72). Habitusy jsou diferencované, ale i diferencující. To znamená, že jsou nejen odlišované, ale samy také plodí odlišnosti. Jsou to generativní principy odlišujících a odlišných praktických činností, toto lze dobře ukázat na příkladu, který Bourdieu uvádí. Dělník konzumuje určité jídlo, specifickým způsobem, pěstuje určité sporty, zastává určité politické

názory, které se odlišují od způsobů továrníka. Ale jsou to i principy klasifikace, rozlišování, klasifikační schémata či principy rozlišování různého vkusu. Jedno a totéž chování tak může být nahlíženo zcela odlišně, pro jednoho to může znamenat elegantní způsob, pro jiného namyšlený či vulgární. Jsou-li tyto rozdílnosti v praktických činnostech nahlíženy skrze tyto sociální kategorie vnímání, skrze tyto principy vidění a rozlišování, stávají se symbolickými rozdílnostmi (Bourdieu 1998:74). Habitusy produkují selský rozum, udávají význam, smysl (Bourdieu 1977:88). Habitusy jsou homogenní, každá skupina má své limity a svá schémata, produkují a interpretují postupy (Bourdieu 1977:80).

Bourdieu dále ve své teorii mluví o teoretických třídách, které je možné ustavit v sociálním prostoru. Pro ustavení tříd jsou tak důležité vlastnosti určující, které umožňují předvídat další vlastnosti a seskupují a odlišují činitele navzájem, ti co jsou si nejvíce podobní a ti co jsou odlišní od příslušníků jiných tříd. Třídy mají určitý vymezený úsek v sociálním prostoru, soustřeďují příslušníky homogenní z hlediska kulturních praktik, existenčních podmínek, politických názorů, stravování či politických názorů (Bourdieu 1998:17–22). O sociálním prostoru tedy můžeme mluvit až tehdy, je-li rozřešen problém existence tříd. Každá společnost se ale jeví jako sociální prostor, a to tedy jako struktura diferencí, které lze postihnout pouze tehdy, jestliže stanovíme jasné principy, které tyto difference zakládá. Sociální prostor tak vnímá jako pole sil, jehož tlaku jsou vystaveni aktéři, kteří jsou v tomto poli zaangažováni (Bourdieu 1998:37–38). Sociální prostor je tak nutné vnímat vztahově, je to prostor vztahů mezi různými pozicemi, každého aktéra musíme nahlížet v objektivních vztazích k ostatním (Bourdieu 1998:46–47).

V rámci pole ale Bourdieu představuje další důležité koncepty, a to postoje a pozice. Postoje jsou podle něho nějaké strategie aktérů, tyto postoje závisí na jejich postavení ve struktuře pole, neboli v rozdělení symbolického kapitálu, ať už je to kapitál institucionalizovaný či nikoliv.

Mezi aktéry v poli je tak boj o toto postavení. Vztah mezi pozicemi a postoji není nijak determinován. Každý jedinec zaujímající určité postavení v určitém prostoru, neboli v určitém silovém poli, které také je současně pole bojů za uchování tohoto pole nebo jeho změnu, existuje a trvá tak, že je vystaven tlakům tohoto pole, ale zároveň zaujímá některý z postojů, které se nabízejí v poli možností (Bourdieu 1998:48–49).

Pole je sociální aréna, kde se manévruje. Pole má určité hranice, je definováno životním stylem, intelektem, vzděláním, zaměstnáním, politickou mocí, sociální třídou, prestiží. Každé pole má odlišnou logiku a strukturu, je producentem habitu, který je specifický pro dané pole. Pole je tedy uspořádaný systém sociálních pozic, obývaných jednotlivci, nebo institucemi, jehož povaha definuje situaci pro své obyvatele. Je to také systém sil, které existují mezi těmito pozicemi. Pole je strukturováno interně z hlediska mocenských vztahů. Pozice mohou být ve vztazích vzájemně dominantních, podřízenosti nebo homologní (Jenkins 1992:52–53).

Dále ve své teorii autor zmiňuje pojem symbolický kapitál, se kterým ve své teorii pracuje. „Symbolickým kapitálem je kterákoliv vlastnost (kapitál kteréhokoliv druhu, ekonomický, kulturní, sociální), pokud je nahlížena sociálními činiteli, jejichž kategorie vnímání jsou takové, že ji dokážou poznat (vidět) a uznat, ocenit“ (Bourdieu 1998:81). Je to určitá forma, která nabývá jakýkoliv druh kapitálu, pokud je nahlížen v kategoriích vnímání, které jsou dané tím, že si nahlízející osvojí specifické dělení a opozice, které jsou vepsané do struktury tohoto kapitálu (Bourdieu 1998:81).

Další autorkou, která se této teorii věnuje je Sherry Ortnerová, jež upozorňuje na to, že ačkoliv jsou teorie jednání rozdílně pojímané, jedno mají společné a to nátlak. Podle autorky je lidské chování strukturované a definované vnějšími sociálními a kulturními silami, kulturou, mentálními

silami a kapitalismem, strukturální nátlak, je tak podle ní reálný a nelze tuto myšlenku popírat. Ale čistý nátlak, které je založený pouze na teorii, která nebere v potaz jedince, či procesy, které tento nátlak způsobují je podle ní problematická. Každá teorie jednání je podle autorky založena na základních konceptech, jako jsou sociální aktéři, struktury a systémy. Tyto struktury a systémy mají transformační a nátlakový charakter na sociální aktéry. Dle Ortnerové teorie jednání opomíjí problém síly. Autorka zde kritizuje Bourdieuho za to, že ústředním motivem jeho knihy jsou společenské vztahy moc a nerovnosti, zejména ale patriarchální vztahy. Nejsou podle ní zkoumány jako specifické formy moci, včetně ideologií a praxí. Spíše podle ní autor vynakládá veškerou sílu na to, aby vypracoval pojem habitus, který je podle autorky hluboce pohřben strukturou, která formuje dispozice lidí k tomu, že stejně skončí v takových cestách, které určují dominantní skupiny či systém. Za opomíjení síly kritizuje i Giddense (1984), ale podle ní je u něho síla pouze jedním ze způsobů praxe, zatímco pro ostatní je klíčovým prvkem pro daný rámec (Ortner 2006:1–10).

Ortnerová dále kritizuje jak Bourdieuho (1998) tak Giddense (1986) za to, že jejich pojetí teorie jednání postrádá, rozeznatelný koncept kultury. Dle autorky je nutné rozvinout v teorii jednání koncepci kultury a její roli v sociálním procesu. Pozitiva této teorie spatřuje především v tom, že je to velmi široký teoretický rámec. Tato teorie podle autorky potřebuje propracovanější koncept toho, jakou hraje roli síla ve společenském životě (Ortner 2006:11–18). Dále autorka uvádí, že systém by neměl mít určující sílu, která ovlivní lidskou činnost a události. Říká, že je důležité pochopit, odkud systém přichází, jak je produkován a reprodukován a jaké to může zapříčít změny v minulosti a budoucnosti. Podle autorky, tak nemůžeme studovat pouze systém nebo strukturu, ale musíme studovat obojí kompletně. Teorie jednání je podle autorky taková teorie, která se snaží vysvětlit vztah mezi lidským jednáním na jedné straně a systémem

na straně druhé. Hlavní otázkou kterou si tato teorie pokládá je, jaký má vliv systém na jednání a jaký má vliv jednání na systém. Systém zde není rozdělen do celků ani do různých úrovní, systém se musí studovat jako integrální celek. V jádru systému se nachází asymetrie, nerovnost a dominance v daném čase a místě. Studium jednání tak rozumí, studium všech forem lidské činnosti, ale od určitého politického úhlu (Ortner 1984:144–151).

Současný model teorie jednání považuje za individualistický. Jedinci dělají to, co si myslí, že je v jejich zájmu racionální a nejlepší, co je pro ně užitečné v rámci jejich kulturní a historické situace.

Teorii Pierra Bourdieu jsem si pro svůj výzkum zvolila proto, že tento autor pracuje ve své teorii s habity a kapitálem a já v kontextu svého výzkumu předpokládám, že jedinci, kteří se v prostoru heren nacházejí a věnují se hraní hazardních her, mají velmi podobný kapitál ve všech jeho podobách a také podobný habitus. Jedinci tak navštěvují určité podniky (například právě herny), konzumují specifickou kulturu, určité jídlo a nápoje, tráví volný čas určitým způsobem. Jak uvádí výsledky české studie (Drbohlavová et al. 2015), z nedostatku možností, trávení volného času, je vysoká poptávka po hazardních hrách u sociálně znevýhodněných skupin v sociálně znevýhodněných lokalitách. Na základě podobného kapitálu a habitu tak předpokládám, že hráči budou mít i podobné motivy ke hraní těchto her a budou mít ritualizované chování v podobných oblastech. Jak uvádí Ivan Light (1977) ve své studii, hraní hazardních her koreluje s nízkým socioekonomickým statusem samotného hráče. Takže například motivací těchto jedinců může být finanční zisk.

3 METODOLOGIE

3.1 Výzkumné cíle

Hlavním cílem mého výzkumu je odhalit, zda jsou s hraním hazardních her spojeny nějaké rituály a jestli ano, jaké tyto rituály jsou? Konkrétně tedy zodpovědět otázku:

Jaké rituály se pojí s hraním hazardních her?

Druhou otázkou, kterou jsem se ve svém výzkumu zabývala, bylo zjistit, jaké jsou vlastně motivace ke hraní hazardních her. Konkrétně tedy zodpovědět otázku:

Jaké motivace mají jedinci ke hraní hazardních her?

3.2 Etnografie

Ve svém výzkumu jsem využívala etnografický přístup. Etnografický přístup představuje v antropologii hlavní výzkumnou metodu. Ve svém výzkumu jsem využívala etnografii anglosaské tradice. Tento přístup pomáhá výzkumníkovi pochopit specifický kontext, ve kterém výzkum provádí. Je důležité, aby výzkumník pečlivě porozuměl studovanému kontextu a nevnímal pouze to, co chce (Madison 2012). Síla etnografie je především v tom, že se zakládá na dlouhodobém pozorování zkoumaného prostředí. V antropologii může být délka trvání etnografického výzkumu i několik let. Zakládá se především na dobré znalosti jazyka zkoumané kultury a na účasti společenských událostí zkoumané kultury (Silverman 2005:49). Výzkumník si s lidmi povídá, aby pochopil o tom, co lidé dělají, co si myslí, říkají a jaký význam tomu přiřkládají. Obvykle výzkumník tráví se zkoumanou populací delší čas a žije se zkoumanou komunitou, aby dobře porozuměl zkoumané populaci,

v některých případech výzkumník do terénu dochází opakovaně a netráví veškerý svůj čas se zkoumanou populací (Seale 2004:206).

Můj etnografický výzkum probíhal od srpna 2016 do března 2017 a to v herně v Plzni, konkrétně v městské části Slovany, kde jsem zaměstnaná na částečný úvazek jako obsluha herny. Můj výzkum probíhal nejprve v nočních hodinách od 20:00 do 8:00, poté z důvodu bezpečnosti, byly ženy přeřazeny z nočních směn na denní, a to z důvodu vyššího rizika přepadení provozovny. Protože toto zařízení bylo už několikrát přepadeno, rozhodl se majitel pro bezpečnostní opatření, i když se přepadení ve zdejším zařízení konalo i během ranních a odpoledních hodin. Můj výzkum tak probíhal už jen v denních hodinách od 8:00 do 20:00, především o víkendech, ale někdy i ve všední den. Po celou dobu výzkumu jsem si vedla terénní deník a zapisovala poznámky ze zúčastněného pozorování.

3.3 Neformální rozhovory

Neformální rozhovory se musí v etnografickém výzkumu provádět opakovaně, aby výzkumník získal potřebné informace. Někdy je to jediná metoda, jak u některých výzkumů získat informace. Tyto rozhovory nemají žádnou strukturu, je zde i absence kontroly rozhovoru ze strany výzkumníka (Bernard, Wutich, a Ryan 2017:211). Neformální rozhovory jsem prováděla především, když si přišli hráči vypít pití na bar, či si přišli zakouřit a dát si chvilku pauzu, někteří si sami rádi chodili popovídat na bar s obsluhou. Tyto rozhovory byly prováděny opakovaně, délka a množství rozhovorů se odvíjela od délky pobytu a počtu návštěv informátorů v herně. Někdy se mi podařilo provést pouze jeden krátký rozhovor za den s jedním hráčem. Jindy se mi zase povedly provést opakované rozhovory s dvěma informátory v jeden den. Délka rozhovorů se pohybovala v rozmezí 15-45 minut. Část rozhovorů byla nahrávána na

diktafon. Při rozhovorech, které nebyly předem očekávané, jsem si pouze udělala písemné poznámky po skončení rozhovoru.

3.4 Analýza

Potřebná data k analýze jsem vytvořila tím, na co jsem se v terénu během celého výzkumu zaměřovala. Předmět tohoto zaměření je obsažen v písemné podobě ve zmíněných terénních poznámkách, deníku a v prepisech uskutečněných rozhovorů. Rozhodla jsem se využít tzv. **tématickou analýzu**. Jak vyplývá z jejího názvu, zaměřovala jsem svoji pozornost na témata a subtémata, která zachycovala v datech pro mě důležité informace, jež se vztahovaly k výzkumným otázkám (Braun a Clarke 2006:10).

Samotná analýza pak byla v podobě procesu kódování těchto kvalitativních informací. Každému tématu či subtématu datovém souboru jsem přiřadila příslušný kód (Boyatzis 1998:4). V analyzovaných materiálech jsem jednotlivé části terénních poznámek a rozhovorů vztahující se k určitému kódu, odlišovala jinou barvou zvýrazňovače¹. Způsob jakým jsem kódy používala, se označuje jako otevřené kódování, neboť jsem kódy vytvářela až během analýzy (Strauss a Corbin 1999). Četnost jednotlivých témat a subtémat mi byla indikátorem jisté pravidelnosti (nebo naopak nepravidelnosti) v datech.

3.5 Informátoři

Informátoři byli vybíráni z pravidelných hráčů, čímž se výběr poněkud zúžil. Na hráče jsem se zaměřila proto, že tuto hernu navštěvují pravidelně, mohla jsem se tak zaměřit na svoje výzkumné otázky a jejich

---

¹Z čehož vyplývá, že jsem při analýze nepoužila žádný analytický software.

zodpovězení. Svoji účast na rozhovorech přislíbilo 10 hráčů, ale nakonec mi rozhovor poskytlo jen 8 hráčů.

Všichni informátoři jsou z Plzeňského kraje. Genderové rozložení mého výzkumného vzorku odpovídá údajům obsaženým ve studii zaměřené na hazardní hraní v České republice (Szczyrba et al. 2015). Tedy, že hazardu se věnuje více mužů než žen. Rozhovory mi tak poskytly jen dvě ženy a šest mužů. Věk hráčů ve vzorku se pohybuje mezi 29–60 lety. Informátoři, kteří se výzkumu účastnili, jsou zaměstnání. Jsou to podnikatelé, živnostníci, státní zaměstnanci, či zaměstnanci u soukromých firem. Tímto zjištěním, bych ráda vyvrátila představu, že účastníci na hazardních hrách jsou pouze jedinci, kteří jsou závislí na sociální podpoře, či návykových látkách. Nechci tím, ale obhajovat to, že hazardní hraní je v pořádku, jen chci poukázat na to, že hazardní hry se nemusí pojit jen se stigmatizovanými osobami².

Všichni informátoři byli seznámeni s výzkumem a jeho záměry. Bylo jim vysvětleno, k čemu bude tento výzkum sloužit. Protože se můj výzkum prováděl ve specifickém prostředí, kde je pro lidi velmi důležitá anonymita a zaměstnanci jsou povinni dodržet tzv. herní tajemství, což ukládá i herní zákon, podle kterého se musí řídit i obsluha herny, nebudu uvádět pravá jména, budu informátory označovat pozměněnými křestními jmény, aby byla zachována anonymita.

Navázání kontaktu s informátory nebylo jednoduché, i když zde pracuji již nějakou dobu a stálé hráče dobře znám. Ne všichni byli ochotni se na mém výzkumu podílet, především z důvodu odhalení jejich totožnosti. A to i přes to, že byli předem ujištěni, že jejich anonymita bude zachována. Stalo se mi tak, že nejdříve mi přislíbilo účast na mém výzkumu deset informátorů, ale dva nakonec účast odmítnuli.

---

² Stigmatizovanými osobami mám v tomto případě na mysli jedince, kteří jsou závislí na omamných látkách, či lidé, kteří jsou závislí na sociální podpoře.

Při svém výzkumu jsem se také setkala s počátečním ostychem informátorů, nechtělo se jim se mnou mluvit, ale po několika rozhovorech se situace zlepšila. Jak jsem se poté dozvěděla, myslí si, že okolní lidé vnímají hazard negativně, a proto se stydí o této aktivitě, kterou provádějí mluvit. Já jsem jim však vysvětlila, že mým cílem výzkumu není zájem, tuto aktivitu jakkoliv hodnotit. Ale že mě zajímá ten samotný proces hraní. Snažila jsem se jim vysvětlit, že se chci dozvědět, zda jsou s hraním hazardních her spojeny nějaké rituály a to jaké jsou jejich motivace k hraní těchto her. Po prvních rozhovorech informátoři začali být otevřenější a uvolněnější, neměli problém, mi cokoliv sdělit. Velmi mi v mém výzkumu pomohlo to, když jsem jim sdělila, že jsem studentka, které tento výzkum poslouží ke studiu.

Také majitel herny byl s výzkumem a dotazováním informátorů obeznámen. I přes jeho počáteční výhrady³, jsem potřebný souhlas získala. Samozřejmě vše s příslibem anonymity herního zařízení, jmen zaměstnanců a hráčů a dalších informací, které by mohly vést k odhalení či poškození všech účastníků výzkumu.

---

³Výhrady byly založeny na zachování tajemství interních záležitostí. Neboť já, jakožto zaměstnanec, jsem vázaná herním tajemství.

4 PRAKTICKÁ ČÁST

V následujících odstavcích představím prostředí, do kterého je můj výzkum situován. Popis se věnuje jak samotnému umístění budovy, ve které herna působí, předmětné herně, tak i účastníkům. Ty rozdělují na hráče a nehráče. Tato část diplomové práce je tedy věnována představení běžného dne v herním zařízení, účastníků, jež se na průběhu dne podílejí a to z pohledu její zaměstnankyně, která v terénu rovněž působila jako výzkumnice.

4.1 Návštěvníci

Tuto hernu navštěvují nejrůznější lidé. V blízkosti provozovny je mnoho ubytoven, proto převážná část návštěvníků pochází právě odtud. Jsou to většinou lidé slovenské, bulharské, rumunské či chorvatské národnosti a jsou většinou zaměstnání jako dělníci na borských polích. Toto zjištění mám na základě předložených občanských průkazů, kterými se tito návštěvníci musí při kontrole prokázat. Tito návštěvníci provozovnu navštěvují spíše náhodně a hrají většinou za menší částky. Chodí sem ale i lidé, kteří nenaplňují stereotypní představu návštěvníků heren. Jsou to podnikatelé, státní zaměstnanci, živnostníci, či zaměstnanci u soukromých firem. Tito návštěvníci většinou chodí pravidelně, někdo chodí každý den, jiný zas jednou za týden, jsou zde tací, kteří přijdou jen jednou za měsíc. Tito hráči zde hrají za větší částky než výše zmínění náhodní hráči. Někteří z těchto hráčů i za částky desetitisícové.

4.2 Hráči a nehráči

Lidé, kteří přijdou do této herny, se dělí na „hráče“ a „nehráče“. Toto dělení není na základě to, zda hrají či ne. Odvíjí se od toho, jak často si chodí zahrát a za jak velký obnos. Hráči chodí hrát několikrát do týdne, někteří i každý den a jsou i tací, kteří chodí vícekrát za den, jsou stálými

zákazníky a většinou hrají za větší finanční obnos. Za nehráče je považován člověk, který si přijde zahrát pouze náhodně a to za malý finanční obnos. Jsou ale i výjimky, tuto provozovnu navštěvují i hráči, kteří přijdou pouze párkrát v měsíci, za to ale hrají za desetitisícové částky. Tuto hernu navštěvuje 35 hráčů.

Být „hráčem“ s sebou nese pro hrající jedince výhody, neboť mají veškeré pití zdarma, někteří mají zdarma i tabákové výrobky. Mají vyšší status než „nehráči“. V případě že hráči dojdou peníze na hazard, je v některých případech po domluvě s majitelem možné, mu peníze na hazard zapůjčit. V těchto případech, to už ale musí být opravdu vážený hráč, který zde utrácí velmi vysoké částky.

Od 1. 1. 2017, ale zde mají pití zdarma i náhodní hráči, kteří toto zařízení navštíví, ale musí opravdu hrát. Není to tak, že by zde mohli vypít deset piv. Hráči mají stále výhody ve formě občerstvení, dostanou vždy, cokoliv si přejí a v neomezeném množství. Status hráče zohledňuje zejména majitel herny:

„Jo tak jestli je to pan B., tak mu pučte jo a všechno k pití, co bude chtít jo i cigarety. A popovídejte si s ním, věnujte se mu, víte přeci jaký je to hráč.“ (Majitel herny)

„Hráče“ lze dále rozdělit do dalších tří kategorií. Můžeme tak hovořit o ideálních typech jaké představil Max Weber (Keller 2005:261).

4.2.1 Velký hráč

Do této kategorie se dají zařadit hráči, kteří chodí hrát velmi často a to třikrát až pětkrát týdně. Vyznačují se tím, že hrají za větší obnos peněz a vsázejí větší částky. Nebojí se riskovat, když jim dojdou prostředky na hazard, vybírají si na baru z terminálu. Tito hráči jsou už letitými návštěvníky herny. Preferují rychlou adrenalinovou hru. Nemají

stanovený limit výše vkladu do automatu. Výše vkladu se tak odvíjí od konkrétní situace, ale vždy je vklad velmi vysoký v řádech několika tisíc. Tento hráč dokáže hraní podřídit i jiné důležitější věci jako například zaměstnání.

4.2.2 Malý hráč

Malý hráči chodí sice pravidelně hrát, ale ne tak často jako velcí hráči, tato frekvence je tak jednou až dvakrát týdně. Hrají za menší finanční obnos a vsázejí i menší sázky. Jejich hra většinou trvá déle, než u velkých hráčů. Tito hráči moc neriskují, a když jim dojdou prostředky, které mají vyhrazené na hazard, odchází. Jsou to hráči, kteří zde nehrají tak dlouho, občas se také stane, že některý z malých hráčů, změní provozovnu a začne navštěvovat jinou. Hra pro něho nepředstavuje jednu z nejdůležitějších aktivit, nepodřizuje hraní svůj čas.

4.2.3 Občasný hráč

Občasný hráč je takový hráč, který pravidelně hernu navštěvuje, ale jen velmi málo pouze čtyři až šest návštěv v měsíci. Hraní pro něho není nejoblíbenější aktivitou, pouze jedna z mnoha aktivit, které ve volném čase má. Výše vkladu se odvíjí od aktuálního stavu financí, někdy je výše vkladu nižší, jindy zase vyšší. Co se týče výše sázky, ta je vždy nižší.

4.3 Místo výzkumu

Herna kde můj výzkum probíhá, se nachází Plzni, konkrétně v městské části Slovany. V okolí jsou obytné domy, byty a ubytovny a kousek pod ní se nachází park. V budově, kde je herna umístěna, ale sídlí i další firmy, ale každý má svůj vlastní vchod, před budovu se nachází malé parkoviště. Tato herna nepůsobí příliš nápadným dojmem a ten kdo toto

prostředí nezná, by zprvu nepoznal, že se jedná o hernu. Zvenku má černá zrcadlová skla, aby nebylo vidět dovnitř, ale jinak se na sklech nenachází žádné reklamní polepy herních společností, jak to bývá zvykem. Nad vchodem je pouze umístěn název provozovny.

Vchodové dveře jsou bílé a mají průhledné sklo, je zde proto umístěna červená roleta z vnitřní strany, aby do zařízení nebylo vidět. Na dveřích do herny jsou umístěny informační cedule, komu je a není umožněn vstup. Do herny je v České republice umožněn vstup až od 18 let, jedinec si při vstupu do herního zařízení musí sundat pokrývku hlavy i sluneční brýle, musí mu být dobře vidět do obličeje, a to z důvodu bezpečnosti, nesmí být pod vlivem alkoholu ani jiných omamných a návykových látek, není dovoleno, aby u sebe měl jakoukoliv zbraň. Jestliže tato nařízení nejsou respektována, nemusí být dotyčný do zařízení vpuštěn a může být i vykázan. Při vstupu se jedinec musí prokázat platným občanským průkazem. Jestliže tak neučiní, je obsluhou z herny vykázan.

Přístup do herny je po třech malých schodech. Když se tyto schody sejdou, dostane se hráč do první hlavní místnosti, zde je hned naproti dveřím umístěn bar. Tento bar je dominantou herny, zabírá převážnou část hlavní místnosti. Je tvořen do čtvercovitého tvaru, má krásně vyskládané kachličky od spodu a na vrchu je deska, jejíž motiv je zhotoven z bankovek. Vstup za bar je skrze pohyblivé dveře. Za barem je prostor, který je oddělen dveřmi, do toho prostoru je vchod skrz bar, tento prostor je určený pro obsluhu, kam hosté nemají přístup, zde se nachází toaleta, šatna, technická místnost, ve které jsou pojistky, nastavení kamer a sklad nápojů. Za barem se nachází obsluha herny, která většinou sedí na vysoké barové židli, případně stojí za barem, její prací je obsluha automatů a hráčů, ale i každodenní úklid celé herny, který po sobě provádí každý směna.

Obsluhou automatů se má na mysli vyplácení výher z automatů tzn., vždy pečlivě otočit příslušným klíčem v automatu, aby se zde vynulovala částka výhry. Úklid automatů, často je na nich naklepán popel z cigaret, či jsou polité pitím. Dohled nad tím, zda jsou v provozu všechny automaty. Často se stává, že nějaký automat má v průběhu dne poruchu, není připojen k online systému, či mu nefunguje akceptor, tedy otvor, do kterého se vkládají bankovky.

Obsluha hráčů je v podobě vyplácení výher v hotovosti, rozměňování hotovosti na drobnější bankovky, zajištění občerstvení. Návštěvníci zde mají možnost si vybrat i hotovost z kreditní karty.

Každodenní úklid zahrnuje luxování všech tří místností, utírání prachu, úklid toalet, vytírání, úklid popelníků po každém hostovi. Jednou za měsíc se myjí okna zevnitř i zvenku. Na konci každé směny po sobě musí udělat zaměstnanec inventuru, zapsat do inventurního papíru stav každého automatu, zapsat stav zboží, spočítat vyplacené výhry a částku zbylých peněz. Každý na své směně má hmotnou zodpovědnost, takže jestliže se večer při inventuře zjistí, že peníze chybí, budou mu strženy z výplaty.

V této herně pracují čtyři lidé, není zde typické rozdělení práce na týden práce a týden volna, jak to v hernách bývá zvykem, ale je to pouze na domluvě mezi personálem. Muži pracují na nočních směnách a ženy na denních, a to z důvodu bezpečnosti, ani tato herna se nevyhnula již několikátému přepadení. Ale dříve tomu tak nebylo a i ženy zde pracovaly na nočních směnách. Jak to v těchto zařízeních bývá, velmi se zde střídá personál, málokdo je zde delší dobu než pár měsíců. Lidé, kteří jsou zde zaměstnaní, mají maximálně středoškolské vzdělání, jsou zde ale tací, kteří mají vzdělání jen základní.

U baru si hráči objednávají pití, které jim obsluha přinese k automatu, který zrovna hrají. Mohou si zde rozměnit hotovost na

drobnější bankovky, případně si vybrat hotovost z kreditní karty. Hráči k baru chodí i v případě, že chtějí vyplatit výhru z automatu, či jestliže se nějaký automat zasekne, či nechce brát bankovky.

Bar je vybaven umyvadlem, dvěma dřezy a kávovarem, nad kávovarem se nachází několik poliček, kde jsou vyskládané sklenice a hrnečky. Pod kávovarem se nachází koš a vedle koše jsou v krabici umístěné čisticí prostředky. Pro potřeby obsluhy je pod barem velká dřevěná deska, kde je sešit na zapisování výher, desky kam se každý den píšou stavy automatů a kelímek s propiskami, či klíče a čipové karty od automatů. Pod touto dřevěnou deskou je umístěn trezor s hotovostí, hasicí přístroj a nově také desky, kde jsou uloženy potřebné formuláře, které jsou nutné pro zapisování výher. Od 1. 1. 2017 kdy vstoupil v platnost nový zákon o hazardu, je nutné sepisovat formulář pokaždé, vyhraje-li návštěvník výhru vyšší než 25 tisíc korun.

Vedle baru se nachází velká lednice s pitím, v této herně si zákazníci mohou objednat pouze nealkoholické nápoje: čaj a kávu. Z alkoholických nápojů je v nabídce pouze pivo. Majitel herny zde zásadně nemá tvrdý alkohol. Dříve zde měli pití zdarma ke hře pouze „hráči“, to kdo je hráč bude vysvětleno níže a náhodní návštěvníci si pití museli platit. Od 1. 1. 2017 mají pití zdarma ke hře všichni návštěvníci.

„Tak nechodí se sem přeci ožrat ne, ale zahrát si. A jako ty piva jim dávejte taky nějak rozumně jo, nejsme tady žádná nalejvárna, to ať si jdou do hospody. Já chci, aby tady ti lidi hráli a ne usínali nad bednama, nebo aby byli vožralí, jsem pak zvědavý, co tady budete s nějakým vožralou dělat.“ (Majitel herny)

Vpravo vedle baru se nachází toaleta. Naproti toaletě je umístěn velký kožený gauč, křeslo a skleněný stůl, ale je na něm stále cedule „reservé“. Není to určené místo pro hosty, ale pro majitele, případně pro jeho či naše návštěvy.

„Tak jako ať si sem někdo sedne, když za Vámi přijde, ale ať tu taky nesedí celou noc jo.“ (Majitel herny)

Nejčastěji v tomto křesle sedí obsluha, ale pouze v případě, že v herně není přítomen žádný host. Jinak to není majitelem povoleno. Na stěně nad gaučem se nachází televize, pokud zde není přítomen host, může být zapnutý libovolný program a obsluha má pro sebe volnou chvíli, lze si číst, psát si úkoly do školy. Moje kolegyně si ve chvílích dokonce i lakuje nehty. Pokud jsou zde hosté, musí hrát zásadně muzika.

Co se týče dalšího zařízení, nachází se v této místnosti ještě automat na tabákové výrobky, který se nachází v prostoru u vchodových dveří. Tento automat, je určen především pro potřeby hostů, ale zakoupit si v něm cigarety může i náhodný kolemjdoucí. Dále v této místnosti můžeme nalézt už jen hrací automaty, je jich tu konkrétně šest. V této herně se nachází pouze hrací automaty, neprovozuje se zde žádná jiná forma hazardu jako je tomu například v casinu, kde můžeme nalézt mnoho forem hazardního hraní, od karetních her, rulety až po automat.

Hrací automaty jsou v této provozovně od společností Helvet, Synot, Bonver a Jaron. Tyto automaty jsou připojeny k on-line síti. V této provozovně se nachází jak klasické válcové automaty, kde se objevují klasické symboly jako citron či švestky, tak i nové moderní video-loterijní terminály (VLT), které jsou vybavené různými hrami.

Automaty mohou být spuštěny až poté, když má majitel vyjednané povolení na to, tyto automaty provozovat. Toto povolení je vydáváno vždy na určitou dobu. Dále se za tyto automaty platí pronájem herním společností, neboť je to jejich majetek. Tyto automaty jsou na mince i bankovky. V horní části automatů se nachází velká obrazovka, v polovině automatu, většinou na pravé straně se nachází akceptor na vkládání peněz. V této části se dále nacházejí i nejrůznější tlačítka, které slouží k nastavení zvolené hry na automatu. Ve spodní části automatů jsou

umístěna dvířka, za kterými se nachází zásuvka, do kterého padají peníze, které hráč do automatu vloží.

Hrací automaty jsou vybaveny bezpečnostními prvky, proti případnému zneužití. V případě jakéhokoliv nedovoleného vniknutí tyto automaty začnou velmi silně houkat. Každý z těchto automatů vypadá zcela jinak, liší se to na tom, od jaké pochází společnosti, ale i mezi automaty, které pocházejí ze stejné společnosti, existuje mnoho rozdílů, některé jsou velmi vysoké, některé nižší, jiné jsou více barevné, některé zase méně.

V další místnosti se nachází 14 automatů, u každého automatu se nachází židle a mezi automaty, jsou umístěny malé stolky, které slouží k odložení pití, či popelníku. Automaty jsou rozmístěny po obvodu zdí, takže uprostřed místnosti se nachází poměrně velký prostor. Tato místnost je poměrně prostorná, není už tak velká jako hlavní místnost, kde se nachází bar, ale místa je tu dostatek. Z této místnosti se dá projít do poslední místnosti, kde je umístěno dalších 12 automatů, mezi kterými se opět nachází malé stolky a před každým automatem je umístěna židle. Místnost je skoro stejně dlouhá na oba směry, není však příliš prostorná směrem vpřed, je to dlouhá úzká místnost. Hrací automaty jsou zde opět umístěny po obvodu zdí.

I když jsou zde rozměrná okna v každé místnosti a celá herna je tak prosklená z důvodu zatemnění skel z obou stran, jak z venkovní tak z vnitřní strany, je zde poměrně dost velká tma, je tu tak zapnuté umělé osvětlení celý den. Toto osvětlení je tlumené, takže je ve všech místnostech šero.

Stěny jsou vymalovány na barvu světle oranžovou, dalo by se říci až na lososovou. Na stropě jsou stříbrné folie, které odráží světlo. V celé provozovně je na zemi položen šedivý koberec. Jelikož zde není žádná klimatizace, která by odfiltrovala kouř z cigaret, je zde stále silně cítit

cigaretový zápach. Klimatizace je zde pouze na ochlazení vzduchu v případě vysokých teplot v létě a nachází ve druhé místnosti přímo v místech naproti baru. V celém objektu se nachází kamery k zajištění bezpečnosti, které jsou umístěny v každé z místností a to v několika rozích.

V pracovním týdnu tj. od pondělí do pátku je zde poměrně rušno, hernu navštíví celkem hodně návštěvníků v průměru, kolem deseti až patnácti lidí za směnu tj. za dvanáct hodin, každý z hráčů se zde zdrží od patnácti minut až na dvě hodiny. O víkendu je návštěvnost slabší, za směnu se zde objeví třeba jen 4 hráči a občas se stává, že v neděli nepřijde za směnu ani jeden hráč. Návštěvnost herny se ale odvíjí i od ročního období, či dne v měsíci. V létě a v období hezkého počasí je návštěvnost nižší než v období chladnějších měsíců. Jsou zde velmi znát i výplatní dny, to je také vyšší návštěvnost, než když je před „výplatou“. Velmi slabým obdobím je zde hlavně leden a únor. Podle majitele za to mohou hlavně Vánoce a to, že lidé v tomto období jezdí hodně na hory.

„Jo to víte, lidi nemají prachy po Vánocích ne, to je jasný, to všechno utratili za dárky, místo toho aby si přišli zahrát, no a taky samozřejmě jezdí na hory ne.“ (Majitel herny)

Vždy když přijdu do práce, ať už je to denní či noční směna, jsou úkoly stejné. Přeberu si od kolegy či kolegyně inventuru a pečlivě si ji přepočítám. Přepočítat se musí nejen peníze, ale i zboží, kterého je zde málo a inventura tak zabere maximálně 20 minut. Dále si musím vždy zkontrolovat, zda stavy automatů, které jsou vypsány v inventurním listě, jsou skutečně i na stavu automatu, proto vždy беру desky se stavy, svazek klíčů a čipových karet a musím všechny automaty obejít a podívat se, zda to skutečně sedí. Zabere to tak 20 minut, automatů je v této herně 32, takže to nějaký čas trvá.

Když mám všechny stavy zkontrolované, tak se většinou nasnídám, nebo navečeřím, podle toho na jako směnu zrovna jdu. Směny jsou rozděleny od osmi hodin ráno do osmi hodin večer a noční směna začíná v osm večer a končí v osm ráno. Na denní směně většinou takhle brzy nikdo nebývá, takže jsem si většinou snídani brala až do práce a jedla jí tady. Jestliže je přítomný nějaký návštěvník, jdu se ho hned po inventuře zeptat, zda má všechno, zda nechce nějaké občerstvení či rozměnit na drobné bankovky. Jestliže zde nikdo není, čekám na hosty. Kolem deváté hodiny ranní už chodí první nedočkavci zkusit, jestli ten den náhodou nebudou mít štěstí a nestanou se z nich milionáři.

V tuto dobu každý všední den a někdy i o víkendu chodí jeden ze stálých hráčů pan Fanda, pravidelně usedá na první automat vedle baru a dává si kofolu. Vždy chce rozměnit tisícikorunovou bankovku na drobné bankovky. Vždy si z herny vyřizuje pracovní telefony a odbíhá i ven před provozovnu, nejspíš proto, aby nebyl slyšet zvuk automatů. Je pravděpodobné, že ve své pracovní době se nachází v prostředí herny. Hraje za nižší sázky do deseti korun. Když svůj denní limit prohraje, tak odchází, někdy ale také hraje dál a zkouší štěstí, jestli alespoň přeci jen ta „bedna nedá“.

Po jeho odchodu zůstává v herně prázdná, ale netrvá dlouho a přijde další návštěvník. Neznám toho člověka, je to náhodný kolemjdoucí, který si přišel zahrát, vchází k baru, rozměňuje si pět set korun na stokorunové bankovky a jde zkusit štěstí, po půl hodině odchází, bohužel bez výhry. Po jeho odchodu, přeladím televizi na jiný kanál, je to z pro mne nesnesitelného důvodu, kterým je celodenní poslech hudby. Je povinností zaměstnanců mít na televizi naladěnou hudbu, když jsou přítomni hosti, takhle si to majitel přeje. Ale pravidelně děláme to, že když víme, že nadřizený zrovna v blízké době nepřijede, přepínáme na jiný televizní kanál, všichni. Přepínám televizi, nikdo tu není, zrovna dávají

americký seriál *Gillmorova děvčata*, který je mým oblíbeným. V momentě přepnutí na kanál volá nadřizený:

„Dobrý den Lenko, máte dost prachů? Změnil se stav peněz od té doby, co mi to posílal ráno Pavel?“. „Ubyly dvoustovky, takže už jich tu není za dvacet jedna tisíc, ale tak za osmnáct“, „o.k, tak já se stavím, ale teďko si musím ještě něco zařídit.“ (Majitel herny)

Po skončení seriálu jdu na toaletu, přichází další host, chce rozměnit na stovky za dva tisíce, marně mu vysvětluju, že mu nemůžu dát tolik sto korunových bankovek, že mu tedy nějaké dám, ale že dostane i dvousetkorunové bankovky. Poděkuje a odchází hrát do poslední místnosti, koukám na kamerách, kde hraje, chodí kolem automatů a nemůže si vybrat. Zdá se, že nejhorší je možnost výběru. Konečně usedá na zelené Apollo. Sedím za barem a čekám, co budou dávat za další seriál, svůj přenosný počítač prozatím použít nemohu, proto se uchýlím ke sledování dalšího seriálu v televizi.

Jdu se podívat za hráčem do poslední místnosti, zda něco nepotřebuje. Pán si objednal panáka. Marně se mu snažím vysvětlit, že zde tvrdý alkohol nemáme, ale že jestli chce, mohu mu nabídnout pivo desítku či dvanáctku, espresso, džus či několik limonád. Hráč se zdá být už opilý, neváhá mě sprostě osočit.

„Ty jedna krávo, koukej mi přinést nějakýho panáka, nebo si budu stěžovat šéfovi.“ „To si můžete stěžovat jak chcete, ale tvrdý alkohol zde prostě nemáme a já mám právo vás jako podnapilou osobu požádat, aby jste odtud odešel.“ To tě bude mrzet, si na tebe budu stěžovat.“ (Terénní deník, 21.10. 2016)

Zvedne se ze židle a odejde. Takových jedinců sem chodí poměrně dost. Ani nevím, kde se kuráž ve mně bere, ale neváhám takovéto hosty důrazně požádat, aby odešli. Majitel by jistě na ně slušný nebyl a možná

by došlo i na fyzický kontakt. Člověk, který zde pracuje, nesmí dát najevo strach a musí mít u hráčů respekt. I když přiznávám, že už jsem se tu tolikrát bála. Ale nikdy jsem svůj strach nedala najevo, i když jsem nevěděla v dané chvíli, co vše se může stát. Například když zavzpomínám na konflikt se skupinou Bulharů. Už mnoho krát jsem byla v situaci, že jsem stála tváří v tvář s hráčem, důrazně ho žádala, aby odešel, a do poslední chvíle jsem nevěděla, zda mne fyzicky nenapadne. Zatím se tak nestalo a doufám, že nestane.

Jdu se dívat na televizní seriál. Po půl hodině přijíždí majitel herny. Jde vybrat hotovost z automatů, která je v nich od včerejšího večera a přináší mi hotovost na bar. Zapisuje vklad hotovosti do sešitu a ptá se jak se mám a jestli je všechno v pořádku. Vyprávím mu historku s podnapilým mužem. Reakce majitele je následující:

„To jste udělala dobře, hajzl jeden, nenechá tu skoro nic, ale ještě by se tady chtěl ožrat, na takový tady nejsem zvědavý.“ (Majitel herny)

Opisuje si stavy automatů a žádá mě, abych mu udělala kávu. Stavím mu kávu na bar, po opsání stavů automatů si ji jde vypít. Po vypití kávy se ptá, zda jsme všechno vyřídili a je na odchodu. Nezapomene dodat svoji přítomnost v případě potřeby:

„Kdyby něco, tak volejte. Jsem dneska celý den v Plzni a nikam už nejedu.“ (Majitel herny)

Jsem ráda, že mám takového nadřízeného, až na to že občas dostaneme vynadáno za to, když nás nachytá, že není zapnutá v přítomnosti hostů hudba. Lituji, že nevlastní jiné podniky kde by mě mohl zaměstnat, byl by to jistě dobrý nadřízený. Po jeho odjezdu si vytahuju přenosný počítač, nikdo tu není, přečtu si alespoň nějaký text do školy, neboť nicnedělání mě ubíjí.

„Tak co to dneska bude“ říkám si. Musím si přečíst toho Geertze na symbolickou antropologii, je to hodně obsáhlé, tak ať už pomalu začnu. Po půl hodině přichází další host, moc jsem ti toho tedy nestihla přečíst. Je to stálý hráč, pan Luboš, který sem chodí pravidelně, je to majitel stavební firmy a nyní má zrovna sezonu, tudíž nechodí tak často, protože je velmi pracovně vytížen. Objednává si na baru kávu a vodu, zapaluje si cigaretu a ptá se jak se mám. Rád si před hrou chodí popovídat, klasicky se mě dotazuje na partnera, na to kdy bude svatba a na to, že si stejně vezmu někoho jiného. Jeho koníčkem je jízda na kole, není to žádný výletní cyklista, má rád túry do hor, zrovna se vrátil z týdenního pobytu v Rakousku, a tak mi vypráví své zážitky:

„No výborné to bylo, sluníčko svítilo, super počastí a kolik jsme najezdili kilometrů, no opravdu to vyšlo perfektně. Já jsem si koupil nové kolo, udělal jsem si radost, takže jsem ho tam poprvé vyzkoušel, a musím říct, že je to opravdu pecka.“ (Luboš, 42 let)

Když dopije kávu, odchází do poslední místnosti a usedá k automatu. Já mezi tím odcházím na toaletu. Když se vrátím zpět na bar, volá na mne z poslední místnosti, že bych chtěl vybrat dva a půl tisíce korun. Beru svazek klíčů a jdu k němu. Otáčím klíčem v automatu, vracím se zpět k baru, abych zde zapsala výhru do sešitu a vyplatila mu hotovost. Nesu mu hotovost k automatu. Bere si ode mne peníze, dopije vodu a odchází, s tím, že mě rád viděl.

Po jeho odchodu projdu všechny místnosti a sesbírám špinavé popelníky, jdu je vymést speciálním smetáčkem do koše a odnést je zpět na stolečky mezi automaty. Vracím se za bar a znovu otvírám počítač a začínám číst opět Geertze. Vypadá to, že si i možná počtu trochu více, nikdo nikde. Už je skoro jedna hodina, vyndám tedy oběd z lednice a dám si ho ohřát do mikrovlnky. Poté co oběd sním, usedám znovu k počítači. Ve tři hodiny najednou vchází dva návštěvníci, kteří sem občas chodí, ale

nejsou to pravidelní hráči. Hrají vždy za malý obnos, chtějí po mně rozměnit stokorunu na dvacký. Když jim rozměním, odchází do druhé místnosti a usedají k automatům. Já mezitím zavírám počítač. Slyším zvonit telefon, volá majitel herny:

M: „Lenko, prosím Vás, co to tam je za lidi? „Já teďko akorát koukám na kamery.“

L: „Ty sem občas chodíš, hraješ za málo, ale hraješ.“

M: „No tak hlavně aby hráli, ne že je tam necháte sedět jen tak, hlídejte je, ať hraješ, ne že tam budou sedět jen tak a otravovat.“

L: „Samozřejmě.“

(Rozhovor výzkumnice s majitelem herny)

Po skončení hovoru se jdu na návštěvníky podívat, zda opravdu hrají a nesejí tam jen tak, akorát dohráli a zapalují si cigaretu. Říkám jim, že zde nemohou být, pokud nebudou hrát, že toto je herna a ne hospoda, a když nebudou hrát, nemohu jim dát ani pití. Sdělují mi, že už hrát nebudou a že tedy odcházejí. Po jejich odchodu koukám na hodinky, je teprve půl čtvrté odpoledne. Zdá se, že v tomto prostředí den neubíhá. Vůbec ty směny neutíkají. Znovu se tedy začtu do seminárního textu.

Po chvíli čtení přichází paní Marie. Chodí sem často, je to pravidelná hráčka. Chce rozměnit dvoutisícovou bankovku na dvoustovky a objednává si kofolu, poté odchází do poslední místnosti a usedá k automatu. Já mezitím přepínám televizi na Óčko Gold, aby hrála hudba, majitel občas jezdí odpoledne zkontrolovat svůj podnik. Víím, že když je celý den v Plzni a nikam už nejede, tak se občas zastaví. Pokud zpozoruje, že nehraje hudba, personálu vynadá. Nechci ho zbytečně rozčilovat.

Když čtu nebo se učím, často si televizi vypnu úplně, je to pro mě rušivý element. Otvírám si verzi Geertze na mobilním telefonu, není to sice ono, ale alespoň se nebudu nudit. Po chvilce na mě volá Marie, že chce vyplatit šest set z modrého Synotu. Vezmu tedy čipovou kartu a jdu jí výhru vyplatit. Zasunu kartu do automatu, vyjíždí mi lístek, odcházím k baru zapsat výhru do sešitu a nesu jí hotovost zpět k automatu. Objednává si u mě ještě jednu kofolu. Přinesu jí kofolu a znovu usedám ke Geertzovi, snad po třech minutách mě znova volá, že by chtěla vyplatit osm set na Lottu 12. Beru do ruky tedy svazek klíčků a jdu výhru znovu vyplatit. Zasouvám klíč do automatu, pečlivě ho otočím a jdu zpět k baru si výhru zapsat do sešitu a pro hotovost, kterou jí odnáším zpět k automatům. Vracím se zpět na bar a usedám na židli, Geertze už neotvírám, bude mě určitě za 10 minut opět volat. Má zvolený systém hry takový, že vloží určitou sázku, a když se jí podaří vyhrát i malá částka a vložený kredit vzroste alespoň o tři sta korun, okamžitě vybírá. Nechce se mi ale chodit sem a tam, když vím, že stejně to tady pak všechno prohraje. Čekám tedy, co bude chtít dále. Po chvíli volá, že bych chtěla vybrat dvanáct set korun:

„Prosím Vás, dvanáct set, tady z Planetu a jestli by to šlo v drobných, nejlépe jestli mi můžete dát dvoustovky.“ (Marie, 42 let)

Beru čipovou kartu a jdu jí výhru vyplatit. Zasouvám kartu do automatu, vynuluji stav kreditu a vracím se zpět na bar zapsat výhru do sešitu a pro hotovost. Beru slíbené dvoustovky a nesu paní výhru zpět k automatu. Odcházím zpátky na bar a čekám, kdy mě bude volat znovu. Alespoň si mezi tím uvařím čaj. Po dalších 20 minutách Marie volá, zda bych jí nevyplatila tisíc. Beru svazek klíčků a odcházím do poslední místnosti, abych jí její výhru vyplatila. Říká, že už půjde a můžu jít tak dát hotovost vcelku a nemusím jí dávat drobné bankovky:

„Klidně mi to teďko dejte vcelku, já už půjdu, než tady prohraju všechny peníze, to co jsem vyhrála, jsem tam skoro celé dala zpět, no hrůza se mnou.“ (Marie, 42 let)

Vracím se zpět na bar, abych zapsala výhru do sešitu a přinesla jí slíbenou hotovost. Po předání hotovosti si oblékne bundu a je na odchodu. Ještě si u vchodu kupuje cigarety v automat:

„Prosím Vás, nemáte drobný za stovku do automatu, abych si mohla koupit cigára?“ (Marie, 37 let)

Rozměním jí na drobné, zakoupí si cigarety a odchází. Je pět hodin a já si znovu otevírám Geertze, dlouho nikdo nejde. Čtu a ztrácím pojem o čase, kouknu na hodiny a je 18:20. Sklízím počítač a televizní kanál přepínám na ten, kde dávají Ulici, akorát by měla začít. Kouknu na ulici, půjdu udělat inventuru, uklidím a jdu domů, skvělé. V sedm hodin začínám dělat inventuru, dokud tu nikdo není, tak musím rychle spočítat peníze, majitel nemá rád, když to počítáme a jsou tu lidi a náhodu by je někdo viděl. Myslím si, že by se i tak nic nestalo, neboť každému musí být jasné, že se jedná o hotovost, ze které se výhry vyplácejí.

Když mám spočítané peníze, zaměřuji se na zboží. Do příslušných kolonek vypisuju stav zboží po denní směně, když to mám hotové, vyluxuji všechny tři místnosti v provozovně a vytřu za barem, poté jdu opisovat stavy automatů, v provozovně je celkem 32 herních automatů, takže to chvíli trvá, než se objedou všechny, jsem v poslední místnosti a opisuji stavy posledních automatů, slyším klapnout dveře, jdu se tedy podívat k baru, jestli přišel host, nebo zda už je to kolega, který má noční směnu. Je to kolega Pavel, chodí vždycky tak o deset minut dřív. Odkládá si oděv v zadní místnosti a zouvá si boty, já mu mezitím předávám hotovost, aby si ji přepočítal a převzal a jdu opsat stavy ještě na zbývajících automaty. Po opsání stavů všech automatů se vracím zpět na bar. Pavel mi říká, že všechno sedí a vše je v pořádku.

Jdu se pro jistotu ještě podívat na toalety, abych se ujistila, že je zde čisto. Není tomu vždy tak, často je papír celý rozmotaný, papírové utěrky poházené kolem záchodové mísy, či se stává, že někdo ukradne mýdlo, někdy dokonce i vůni do toalety. Proč takovéto věci někdo dělá, mi není jasné. Toaleta je v pořádku. Tímto moje směna dnes končí a já můžu jít domů. Noční směny jsou trochu jiné a odlišují se od těch denních především v tom, že při příchodu na tuto směnu je zde skoro vždy nějaký návštěvník, velkou část noci v provozovně nikdo není, lidi chodí asi tak do dvou hodin a často se stává, že pak až do osmi do rána nepřijde nikdo.

Já jsem tuto práci vnímala jako velmi nenáročnou až nudnou. Troufám si říci, že tuto práci může dělat kdokoliv, což je vidět na vzdělání zdejších zaměstnanců, kdy někteří mají jen základní vzdělání, více tady podle mého názoru stejně není potřeba. Kolegové a kolegyně jsou ale milí a přátelští. Co mě zde ale hodně vadilo, bylo prostředí, tak jako v každém zábavním podniku se zde samozřejmě kouří a ani tato herna není výjimkou. Není zde žádná filtrace vzduchu, což vede k tomu, že je zde neustále hrozně zakouřeno, v odpoledních hodinách zde bývá i šero z cigaretového kouře. Jelikož jsem astmatik, nedělalo mi to dobře.

Dále bych zde ráda zmínila návštěvníky, kteří tuto herna navštěvovali. Nemohu říct, že by sem chodili lidé, kteří jsou pouze arogantní na obsluhu a přichází v podnapilém stavu. Do této herny chodí velké množství stálých hráčů a tito lidé jsou velice milí a příjemní, jdou si sem pouze zahrát, nechtějí se s nikým hádat a dělat problémy. Někteří si i rádi na baru popovídají s obsluhou, s některými z nich jsem se už velmi dobře znala a často jsme vedli i osobní hovory. Pro některé z návštěvníků to není jen místem, kde si zahrají automaty, ale také místem, kde je někdo vyslechne. Dalším negativem této práce je, že je přeci jen trochu nebezpečná, především tedy při nočních směnách. Působila na mě už celkově špatně lokalita, kde se herna nachází. Nachází se trochu na odlehlém místě, takže jsem měla obavu, že když by se zde něco stalo,

pomoci se nedovolám. Bylo v této herně sice umístěno tlačítko na bezpečnostní službu, ale přišlo mi to úplně zbytečné, protože tato firma sídlí celkem daleko a než by do provozovny někdo přijel, mohlo by být také pozdě. Je to způsobeno především tím, že je zde v noci člověk sám.

Je velice zvláštní v tomto prostředí pracovat. Měla jsme o práci v herně zcela jinou představu. Co mě na této práci vadilo asi nejvíce, byla neproduktivita, člověk jen sedí a čeká, až přijde nějaký hráč si zahrát „bedny“, nic se zde nevytváří a mě tato práce přišla po určité době už jako zcela nevýznamná a zbytečná. Měla jsem pocit, že kdybych tam nebyla, tak se vlastně nic neděje, je to úplně jedno. Vnímala jsem to tak, že tam vlastně sedím proto, aby nikdo neukradl ty peníze, které jsou zde připravené výplaty z automatů. Jedním z mála pozitiv, které na této práci spatřuji je, že člověk, který vedle studia ještě pracuje, si zde může v době volna, když v herně není nikdo přítomný plnit školní povinnosti. Dalším pozitivem je zde velmi vstřícný a ochotný zaměstnavatel, mohla jsem si směny naplánovat tak, aby mi to časově vyhovovalo a dalo se to skloubit se studiem, v tomto směru byla jediná nevýhoda v tom, že se zde museli plnit i noční směny. Což majitel po několika přepadení přehodnotil a noční směny byly obsazeny pouze muži.

4.4 Interpretace výsledků

4.4.1 Ritualita

Rituál je popsán jako akce, která je bezmyslenkovitá, rutinizovaná, obvyklá. Rituál může být taky nahlížen jako typ funkčního či strukturálního mechanismu k opětovnému začlenění. Ritualita bývá dávána do souvislosti vírou. Každý autor tak na rituál pohlíží jinak, u Durkheima je například rituál důležitou složkou náboženství. Rituál je v tomto případě prostředek, kterým jsou společné víry a ideály generalizované, zkoušené a potvrzené společenstvím. Durkheimův model rituality konstituje kult,

který je nezbytný v interakci mezi kolektivními reprezentacemi společenského života (Bell 2009:19–20). Rituály také mohou být nápomocné v přechodu z jedné role do druhé, strukturují tento přechod a umožňují tak, aby jedinec zastával více rolí najednou (Gennep 2006).

Při hledání odpovědi na moji první otázku tj. jaké rituály se pojí s hraním hazardních her, jsem získala odpovědi, které se dají rozřadit do několika kategorií. Právě s níže uvedenými kategoriemi se pojí ritualita při hraní hazardních her.

4.4.2 Návštěvnost

Ze zúčastněného pozorování ale i z rozhovorů je patrné, že informátoři, se kterými jsem rozhovory prováděla, provozovnu navštěvují pravidelně, ale myslela jsem si, že se tato doba návštěv odvíjí především od pracovní doby informátorů, ale ukázalo se, že to není zcela tak jasné. Někteří informátoři zařízení navštěvují velmi pravidelně, jiní méně pravidelně. Z odpovědí je ale patrné, že to není ovlivněno jen pracovní dobou.

Fanda navštěvuje hernu pravidelně každé ráno, pravidelně si z herny vyřizuje pracovní hovory a často odbíhá před provozovnu, aby nebyl slyšet zvuk automatů. Z rozhovorů se ukázalo, že už by měl být v práci, ale že si musí přijít každé ráno alespoň na chvilku zahrát:

„No to víte, oni už mi shání, ale já si přeci ráno alespoň na chvilčku musím přijít zkusit štěstí, oni počkají, ne?“ (Fanda, 55 let)

Na této odpovědi je zřejmé, že dotyčný bere samotný akt hraní jako rituál a upřednostní ho i před jinými povinnostmi.

Marie uvedla, že hernu navštěvuje v závislosti na tom, jak má chuť a jestli se nachází zrovna poblíž, ale o pracovní době, se vůbec nezmínila. Na moji otázku zda nemusí dodržovat určitou pracovní dobu, se mi dostalo odpovědi, že pracuje na sebe a může si to zařídit:

„Když jsem někde poblíž, tak se zajdu podívat, to je jasné, nebo když mám zrovna chuť. Tak já si to vždycky udělám tak, abych mohla jít hrát, když chci, to zase ano.“ Tak hlavně abych si mohla chvilku zahrát, zbytek si zařídím už nějak.“ (Marie, 37 let)

Na druhou stranu Pepa a Petra uvedli, že chodí hrát podle pracovní doby. Zvláště Pepa pracuje jako státní zaměstnanec a hru tak podřizuje tomu, jakou má pracovní dobu, na jeho výpovědi je vidět, že zaměstnání je pro něho prioritou a nemůže si v zaměstnání dělat to, co chce:

„Já mám určitou pracovní dobu, my tam tu dobu v té práci musíme dodržet, můžu jít trošku dřív, když mám hotovo, ale tak o 10 minut.“ (Pepa, 39 let)

„Tak hlavně musí být v práci hotovo, přes to nejede vlak.“ (Petra 37 let)

Pan Luboš uvedl, že když je v Plzni a má část, tak se staví. Jasně uvedl, že to vše záleží na tom, jestli má splněné své pracovní povinnosti. Z čehož lze vyvodit jakousi kontrolu nad svým jednáním a uvědomováním si priorit:

„Já tady mám rozdělanou teďko velkou zakázku, tak když zbyde čas a vím, že to mám kousek tak jo, ale já už jsem taky po tom celým dni unavený, takže teď moc pravidelně nechodím, když bylo mrtvo, tak bylo více času, teď je sezona, takže musím makat.“ (Luboš, 42 let)

Bohumil uvedl, že hernu navštěvuje hlavně, když se nudí, aby zaplnil volný čas. Hraním si tak zajišťuje náplň svého dne:

„Než se nudit doma, tak si to sem zajedu zkusit to.“ (Bohumil, 44 let)

Z výše uvedených odpovědí je zřejmé, že pro některé hráče je hraní hazardních her už rituál, kterému podřídí i svoje zaměstnání, můžeme tak říci, že tato aktivita se stává součástí jejich habitu (Bourdieu 1998). V jednom případě je hraní hazardních her aktivitou, která má pouze zaplnit volný čas. Ve třech případech je hraní hazardních her rituál, který ale závisí na tom, jak má hráč čas a to v závislosti na pracovní době.

4.4.3 Typ automatu

Skoro každý „hráč“ má oblíbený automat či hru, což jsem zjistila již ze zúčastněného pozorování ještě před uskutečněním rozhovorů. Jsou ale i tací, který nemají žádné preference a automat či hru si vybírají zcela náhodně, podle obsazenosti herny či nálady:

„Jojo, vždyť to víte, tenhle hraju pořád, už je můj oblíbený, já ani nevím proč, těch synotů je tady víc a já vím, že jsou stejné, ale tenhle mám nejraději, to raději přijedu déle, když na tom mém sedí někdo jiný, já bych si tu hru tolik neužil, kdybych hrál na jiném. A hru hraju taky jen jednu, to už musí být, že se mi nedaří, tak třeba zkusím jinou, ale jinak hraju pořád tu jednu.“ (Fanda, 55 let)

Petra také uvedla, že má oblíbený jen jeden automat:

„Já mám ráda nejvíc tady ten, je to takový starý dobrý model, já mam ráda ty starší než ty moderní.“ Zahraju si klidně i jiný, ale nejradši mám tenhle. Víc si tu hru užiju. Ale her prostřídám víc, to zase jo.“ (Petra, 47 let)

Pepa uvedl, že má oblíbený jeden typ automatů, konkrétně v místě výzkumu je od toho typu 16 automatů, ale že je mu jedno, který z nich si vybere. Nicméně z jeho výpovědi jsou patrné jisté preference:

„Rád hraju ty Lotta, a asi nejraději tady ty přední dvě, ale když nejsou volné, zahraju si i jiné, vždyť tich Lott tu máte dost, ale jiné typy ne, to nemam rád.“ (Pepa, 39 let)

Zato Marie uvedla, že nemá konkrétní oblíbený automat.

„Nejčastěji zkusím podle nálady, ale tak hraju asi všechny. Nemůžu říct, že bych měla nějaký oblíbený víc.“ (Marie, 37 let)

Luboš sice odpověděl, že nepreferuje žádný automat, ovšem ze zúčastněného pozorování je zřejmé, že tomu tak není, oblíbené má dva automaty. Na jiných automatech jsem ho za celou dobu výzkumu neviděla hrát.

Další tři hráči poté shodně uvedli, že mají také oblíbené stroje, které si vybírají a preferují je před ostatními.

Jak jsem zjistila, prvotní výběr automatu se odvíjí podle toho, který hráče zaujme nejvíce na první pohled, což je dáno především tím, jak automat vypadá, nejčastěji záleží na velikosti, barevném provedení automatu a na tom jaké automat nabízí hry. Výběr je také ale ovlivněn tím, v jaké místnosti je automat umístěn. Provozovna má tři místnosti a někteří hráči upřednostňují automaty v poslední místnosti především kvůli soukromí.

Z níže uvedených odpovědí je zřejmé, že ve většině případů je výběr automatu, či hry spojen s habitem jedince, hráč si obvykle vybírá automat, podle svého vkusu, který zde hraje velmi důležitou roli (Bourdieu, 1998). Většinou tak mají hráči určité preference. U šesti informátorů se tedy opravdu potvrdilo, to, že jsou výše zmíněné atributy důležité při volbě automatu. U dalších dvou se výše zmíněné pravidlo nepotvrdilo.

„Já mam prostě rád tady ten černej a i když je ten automat vedle úplně stejný a má jenom jinou barvu, prostě ho hrát nebudu a víte, že hraju jenom tu jednu hru.“ (Fanda, 55 let)

Preferenci na základě barevného provedení potvrdila také Petra. Ta uvedla, že její oblíbený automat je modrý a proto ho tak ráda hraje:

„Jojo mám oblíbený automat, je to ten modrý, vím, že na jiných jsou taky dobré hry, ale nejraději mám tenhle. Už jsem na něj zvyklá.“ (Petra, 47 let)

Pepa uvedl, že má rád automaty od firmy Lotto. Z dotazů jsem zjistila, že je to především proto, že ho velice zaujaly svým barveným provedení a také tím, že jich je v provozovně hodně, takže se mu prý nikdy nemůže stát, že by byly všechny obsazené. Z výpovědi lze vyčíst, že Pepa do jisté míry uvažuje pro něj racionálně:

„Ty červený mam rád, jsou moje oblíbený a nevím proč, to má asi každý, nějaký oblíbený, ale líbí se mi, a je jejich tu hodně, takže je vždycky nějaký volný.“ (Pepa, 39 let)

Luboš nedává přednost barvě, ale tomu, kde je automat situován. Vždy hraje pouze dva stejné automaty, což jsem zjistila ze zúčastněného pozorování, má hlavně rád soukromí a proto vždy sedí až v poslední místnosti, kam náhodní hosté ani nedojdou:

„Jsem rád, když mám soukromí, než když vedle mě sedí 5 dalších lidí, já si sem chodím zahrát a odreagovat se a nechci, aby mi tady do toho někdo čuměl.“ A hlavně tady ty dva automaty mají nejlepší hry.“ (Luboš, 42 let)

Další respondent Bohumil uvedl, že má také oblíbený automat, ale že vlastně ani neví, podle čeho si ho vybral, lze však u něj pozorovat jisté preference:

„Většinou hraji tady ten, ale vlastně ani nevím, podle čeho jsem si ho vybral, prostě mně na první dojem zaujal, asi možná tou barvou, nevím no, hlavně teda už tady mám oblíbenou tu hru s těma ptáčkama.“ (Bohumil, 44 let)

Hledisko ergonomie zvažila jedna z žen. Marie uvedla, že si automat oblíbila na základě toho, že není moc vysoký:

„Je tak akorát, alespoň u něj můžu i stát a nemusím kvůli hře vylézat, tady na tu vysokou židli.“ (Marie, 37 let)

4.4.4 Výše vkladu a sázky

Na první pohled se může zdát, že dokud návštěvník herny neprohraje všechny své peníze, které má v tu chvíli k dispozici z herny neodejde. Nicméně u stálých a pravidelných hráčů to tak není, tito lidé mají většinou daný svůj limit, který můžou při své návštěvě utratit a také to, kolik vsázejí na jednotlivé otočení válců. Výše vkladu tak znamená to, kolik peněz jedinec při své návštěvě do automatů celkem vloží. Výše sázky znamená, na kolik je nastavené jedno otočení válců v automatu, tj. jedno stisknutí tlačítka. Výše sázek je od 2 Kč až do 1000 Kč. Hráčům, kteří hrají za vysoké částky, se tak občas stane, že třikrát stisknou tlačítko a prohrají všechny peníze, které do automatu vložili. Tuto provozovnu navštěvují hráči, kteří mají raději menší sázky, což podle nich znamená delší hru, ale jsou tu i hráči, kteří vsází sázky nevyšší.

Jak jsem ze svého výzkumu zjistila, mnoho stálých hráčů má opravdu stanovený svůj limit, který dodržují. Fanda má svůj limit a to maximálně 1 000 Kč při návštěvě, které chce vždy rozměnit na dvousetkorunové bankovky. Podle něho je nutné mít svůj limit, aby to člověka nezruinovalo. U Fandy tak lze vidět v otázce peněz reflexi svého jednání:

„No to musíte mít, bez toho to nejde, člověk si musí stanovit hranice, taky se mi stane některý den, že nevyhraju vůbec nic, ale to radši jdu, než abych tady všechno prohrál. Jo neříkám, že mi to neštve, ale snažím se to dodržet, ale taky už jsem to porušil, když mi to nic nedalo, hrál jsem dál, dal jsem tam další prachy a stejně jsem nic nevyhrál a to jsem pak na sebe ještě víc našťvaný. Takže se to snažím dodržet, ale jo, občas se mi stane, že to poruším, ale to asi každému, kdo sem chodí. Ale když to vyhraju, tak to ještě zkusím, kdyby to náhodou ještě trochu něco dalo. Ale výše sázky mám pořád stejnou, ze začátku jsem to občas zkusil, hrát za vyšší sázku a myslel jsem si, že když by mi přišli bonusy, že to bude raketa, ale to se povede málokrát a spíš jsem pak ten vložený kredit rychleji prohrál, tak raději hraju už jen za nižší sázky do 10 Kč.“ (Fanda, 55 let)

Petra také uvedla, že má svůj limit a to 500 Kč, které chce vždy rozměnit na stokorunové bankovky:

„Mám svůj limit, nemám neomezenou výplatu, nemůžu ji tady celou prohrát, musím taky z něčeho zaplatit nájem, ale taky se mi stane, že ujedu drobet víc, hlavně když to nedává. Ale když to dává, tak zkusím hrát dál, neříkám, že tam dám celou výhru, ale ještě to zkusím. Sázky mám pořád stejný, nejnižší za 2 Kč, ať si co nejvíc zahraju.“ (Petra, 47 let)

Pan Luboš také uvedl, že má svůj limit, který dodržuje.

„No tak já teďko přijdu jednou za čas, když musím makat, mam na to vyhrazený určitý peníze a když ten den není štěstí, tak prostě jdu, je to lepší, stejně jak říkám, jsou to automaty hrací a ne výherní. A když vyhraju, tak to беру jako peníze na víc a jsem rád, že jsem zkusil štěstí a něco trochu vyhrál. Tak já sem nejdu zbohatnout, takže hraju jen za 10, je to zbytečný hrát za víc,

protože když ten den není štěstí, člověk to zbytečně rychle prohraje a ani si pořádně nezahraje.“ (Luboš, 42 let)

Marie shodně jako předchozí informátoři uvedla, že má také svůj limit, ale že si jí ho vždy nepovede dodržet:

„Jojo, snažím se o to, ne vždy se mi to tedy povede dodržet no, hlavně když vidím, že to ten den nejde, tak se snažím, aby mi to alespoň trochu dalo no, ale když to ten den nejde, tak mi to stejně nic nedá většinou a já to přešvihnu vždycky v téhle situaci. No, a když mi to něco dá, tak hraju dál, abych vyhrála co nejvíc, no a pak se mi taky stane, že tady nechám to, co jsem tam dala, ale i celou výhru. Otočení hraju za nejmíň, to vždycky.“ (Marie, 37 let)

Pepa naopak uvedl, že svůj limit má taky, ale nikdy ho nedodrží:

„Vždyť mě znáte, já prostě, i když něco vyhraju, tak to tady zase hned prohraju, to je hrozný se mnou. Já už jsem si tolikrát řekl, že tady prohraju jen určitou částku, ale pak to je všechno jinak. A pak mám na sebe takový vztek a říkám si, že už sem nebudu chodit. Já hraji pořád jenom za 2 Kč, nejsem zase blázen, že jo.“ (Pepa, 39 let)

Pan Bohumil naopak uvedl, že limit má pokaždé jiný, že to jak vysoký limit má, záleží na konkrétní výplatě:

„Většinou přijdu méně často, ale hraju za velký částky, ale to vy vlastně vidíte na těch vkladech a výběrech. Někdy přijdu a mám jen dvacet, ale když je dobrý měsíc, tak klidně zkusím i padesát. A z výhry pak vsadím jen málo, když by bylo ještě štěstí, ty peníze co tu vyhraju, pak dávám často dětem, třeba na spoření. Tak já hraju skoro nejvyšší sázku, ať to stojí za to ne.“ (Bohumil, 44 let)

Z výše uvedených opovědí je zřejmé, že pět hráčů z osmi dotazovaných má svůj limit, ale pouze jeden hráč ho vždycky dodrží, ostatní hráči mají problém svůj stanovený limit dodržet, hlavně v situacích, kdy automat „nedává“. Hráči jsou ta ovlivněni polem, ve kterém se nachází (Bourdieu, 1998). Informátoři ale dále uvedli, že jestliže za vloženou výhru vyhrají, vkládají pak část výhry do automatu zpět a to pod vidinou možností další výhry. Pouze jeden respondent uvedl, že peníze z výhry dále nevsází do hry a bere je jako peníze navíc. Co se týče výše sázky, informátoři uvedli, že ve většině případů hrají za nižší sázky a to pravidelně, pouze jeden respondent uvedl, že vsází vysoké částky.

4.4.5 Motivace ke hraní

Další z výzkumných otázek, na kterou jsem zjišťovala, odpověď bylo, jaké motivace mají hráči ke hraní hazardních her. Z odpovědí, které informátoři uvedli, se jedná především následující motivace, které se u jednotlivých informátorů mnohdy prolínají, a proto nelze mezi nimi stanovit jednoznačnou hranici.

4.4.6 „Zkusit štěstí“

Jak informátoři často uvedli, prvotní motivací bylo, že jim o tom, řekl/a kolega/kolegyně v práci či nějaký kamarád, že si takhle přilepšili k práci, ať to také zkusí. Hráči často ve svých odpovědích uváděli, že chtěli „zkusit štěstí“:

„Když mi o tom řekla kolegyně v práci, tak jsem si řekl, že bych mohl zkusit štěstí, proč ne, říkal jsem si, že by se mi třeba mohlo trošku zadařit. (Pepa, 39 let)

„No tak nejdříve jsem to chtěl jen zkusit, říkal jsem si, že budu mít třeba štěstí a vidíte, už sem chodím 6 let a toho štěstí jsem zatím

moc neměl, pořád na to větší štěstí čekám. Tak snad někdy přijde.“
(Fanda, 55 let)

„Tak mě o tom řekl kolega, že když má štěstí, že to i něco „hodí“, tak jsem chtěla taky zkusit štěstí, ale zatím mi to moc nehodilo, jsem spíše pořád v mínusu.“ (Petra, 47let)

Mně o tom řekl známí, že to občas hraje, tak jsem říkal, zkusím to taky, třeba budu mít štěstí, ale většinou tu všechno prohraju a štěstí moc nemám.“ (Luboš, 42 let)

Jako já jsem myslela, že se to štěstí tady na mě usměje, vím o spoustě lidí, co to hrají, a alespoň někdy to štěstí mají, já ho moc nemám, tedy zatím, ale snad taky přijde.“ (Marie, 37 let)

No tak tady je to o štěstí a někdy se taky na mě přeci musí usmát, to je jen otázka času, někdy prostě je a někdy ne, tak to člověk musí brát a to jsem věděl, proto jsem to chtěl zkusit, jestli to štěstí taky někdy budu mít, ale má ho někdy každý, tak proč bych ho neměl mít já.“ (Bohumil, 44 let)

Z výše uvedených odpovědí je zřejmé, že motivace jedinců, „zkusit štěstí“ byla často ovlivněna tím, že jim někdo řekl, že zde měl štěstí, což uvedli tři informátoři, další tři uvedli, že si mysleli, že se v tomto prostředí štěstí na každého jednou musí usmát a proto, že začali toto zařízení navštěvovat. U dalších dvou informátorů se motiv štěstí nepotvrdil, ale naopak motivem jim byly finance, viz následující odstavce.

4.4.7 Finanční výhra

Další odpovědí bylo, že motivací ke hraní hazardních her, byla především finanční výhra. Dle mnohých informátorů se jedná o peníze, které jsou rychle a snáze dostupné:

Já tomu říkám „rychlý prachy“, protože tady občas prostě člověk přijde rychle k penězům, na který bych v práci dělal tři dny, občas se mi to tu povede, takže když potřebuju rychle peníze a nemám, zkusím to tady.“ (Lukáš, 29 let)

Pro některé informátory dokonce výhra v loterii představovala jakýsi druh přivýdělku:

„No tak mně se hodila každá koruna, když jsem byla doma a neměla jsem práci a říkala jsem si, že když by mi to hodilo nějakou kačku, že by to nebylo špatné, takže ta možnost, že bych tady mohla něco vyhrát, byla lákavá.“ (Petra, 47 let)

„Já mám vždycky v určitých měsících víc práce, to je když je sezona od jara do podzimu, no a když není sezona a není tolik práce, tak je i míň peněz, takže to je taky asi důvod proč sem chodím více, když není sezona, ale ono je možný tady trošku něco vyhrát občas, ale nesmí si člověk myslet, že to bude každý den.“ (Luboš, 42 let)

„Byly to hlavně peníze, to víte no, potřebovala bych nějakou tu korunu navíc. Občas mi to „dalo“, ale pak zase vzalo, vždycky si říkám, že musím něco vyhrát když, vidím kolik tady jiní lidé vyhrají.“ (Marie, 37 let)

Fanda přiznal touhu si finanční výhru zopakovat, i když připustil, že ne vždy se to podaří:

„Já jsem tu jednou hodně vyhrál, ale vždyť vy jste byla u toho, to si pamatuji, no a od té doby nic, a já myslel, že se mi třeba zase poštěstí a už jsem tady prohrál skoro víc, než jsem vyhrál. Člověk si prostě myslí, že když se mu tady jednou trochu více zadaří, že to bude takhle pořád, ale ono tak není.“ (Fanda, 55)

Z výše uvedených odpovědí lze vyčíst následující. Jedinci mají pocit, že když vyhráli, bude se to opakovat. Této představě nabývají proto, že ví, že už se jim to povedlo a také proto, že vidí u ostatních hráčů v herně, že to je možné. Jsou tak ovlivněni neustálou představou, možné výhry, které zde mohou dosáhnout. Toto prostředí vnímají jedinci jako takové, kde mohou přijít snadno k penězům, protože již zažili situaci, kdy se jim to povedlo a tak si myslí, že se to bude opakovat. Další tři informátoři také uvedli, že zejména možnost finanční výhry, je pro ně velkou motivací.

4.4.8 Zaplnění volného času

Z následujících odpovědí je zřejmé, že prvotní motivací pro návštěvu herny bylo zaplnit volný čas. Ovšem jak informátoři shodně uvedli, chodí do tohoto zařízení, i když už volného času nemají tolik, lze v této souvislosti hovořit i o návyku. Tento motiv se objevil u čtyř z osmi dotazovaných informátorů.

„Ze začátku to byl asi i ten volný čas, měl jsem ho určitě více než teď, takže jsem chtěl zkusit taky něco jiného v tom volném čase. Teď už ho tolik nemám, ale už jsem si na to tak zvykl, že i když bych měl už teďko jinou náplň a mohl dělat ve volném čase něco jiného, vždycky mi to sem táhne.“ (Pepa, 39 let)

„To bylo zrovna, když jsem neměl sezonu a měl jsem méně práce, to jsem sem chodíval častěji, nebylo co dělat a tady ten čas hrozně rychle utíká, vždy jsem sem chtěl jít třeba jen na hodinu a pak jsem tu byl skoro půl dne, ale nevadilo mi to, měl jsem čas.“ (Luboš, 42 let)

„No já jsem byla docela dlouho bez práce a nechtěla jsem být jen celý den doma, chtěla jsem taky mezi lidi, měla jsem spoustu volného času, v téhle době jsem sem začala chodit, to jsem sem

chodila opravdu hodně, teď už tady nemůžu trávit polovinu dne jako před tím, ale pořád sem chodím hodně často.“ (Petra, 47 let)

Změna v soukromém životě informátorky Marie, byla prvotní příčinou návštěv herny, které jí nahrazovaly sociální kontakt. Jak Marie sama připustila, návštěvy se postupně staly běžnou aktivitou v jejím každodenním životě:

„Když jsme se rozešli s partnerem, tak jsem najednou začala mít opravdu hodně volného času a většinou jsem ho trávila tady, abych ty volné chvíle zaplnila a neseseděla sama doma, brala jsem to tak spíše na přechodnou dobu no a chodím sem pořád.“ (Marie, 37 let)

4.4.9 Zkusit něco nového

Jak hráči uvádějí v citacích níže, jedním z motivů ke hraní hazardních her byla touha zkusit něco nového, nepoznaného, vyzkoušet něco odlišného, než na co byli doposud zvyklí. Někteří to také nazývají jako nový druh zábavy. Uvádějí zde, že to pro ně bylo něco, co již chtěli dlouho zkusit. Tato touha zkusit „něco nového“ byla ovlivněna tím, že již měli zprostředkovanou zkušenost od známých, či kolegů.

Pepův a Bohumilův případ potvrdil, že jedním z nejvíce účinných marketingových nástrojů je tzv. *Word of Mouth marketing*, tedy ústní sdělení informací o určitém produktu, či službě mezi přáteli a dalšími blízkými osobami (Katz 1957).

„Já jsem to nehrál celý život, pak mi kamarádka řekla, abych to zkusil, že je to docela zábava a občas i adrenalin když hrajete za hodně, tak jsem si řekl, že to zkusím, no a hraju to do teď, což mi občas štve. Už mi to taky tolik nebaví jako ze začátku, ale vlastně je dobrý, že nikdy nevím, jak to dopadne.“ (Pepa, 39 let)

„Já už jsem o tom slyšel vyprávět víckrát známého v hospodě, že si přišel na docela balík, já jsem to neznal, nikdy předtím jsem to nehrál, bylo to pro mě úplně něco jiného a nového a trochu mi trvalo, než jsem se v tom zorientoval, neříkám, že je to ideální, ale mám to rád. Jako když mám čas, tak si zajdu zahrát.“ (Bohumil, 44 let)

Informátoři dokonce uvedli, že hazardní hry vnímali jako něco zakázaného, či stigmatizovaného. Jak však shodně uvedli, tato návštěva vedla k tomu, že se této aktivitě věnují dodnes.

„Mně to vždycky lákalo, když jsem kolem toho chodila a dřív jich bylo více než teď, ale přišlo mi to zbytečné a pak jsem si jednou řekla, proč bych to vlastně nezkusila, všechno se má přeci zkusit, no jo, ale ze zkoušky se stalo to, že sem chodím docela často, hlavně jsem si uvědomila, že si podle toho zařizuji i práci, abych si mohla zahrát.“ (Marie, 37 let)

„Já jsem to pořád bral jako takové zakázané ovoce a nedovedl jsem si představit, že bych to někdy hrál, hlavně mi přišlo, že to hrají jenom samí idioti a to já přeci nejsem. Ale nedalo mi, chtěl jsem si to zkusit a jednou jsme sem s kamarádem zašli a od té doby sem chodím každý den, alespoň na chvíli. Tak si občas říkám, že jsem i já idiot, že tohle hraju, ale pak mám radost, když něco vyhraju, ale jsem na sebe našťvaný, protože tady občas taky prohraju dost peněz, a kdybych to nehrál, bylo by to asi lepší, ale už jsem tak zvyklý.“ (Fanda, 55 let)

4.5 Závěry praktické části

V této části práce, bych ráda představila poznatky z mého výzkumu, který jsem prováděla. Jak jsem již v úvodu uvedla, cílem mojí práce bylo zjistit, jaké rituály se pojí s hraním hazardních her a jaké motivace mají hráči ke hraní hazardních her.

Nejprve se tedy zaměřím na první otázku, a to jaké rituály se pojí s hraním hazardních her. Jak jsem zjistila, s hraním hazardních her se pojí rituály v oblasti návštěvnosti, výběru automatu a výše vkladu a sázky. V oblasti návštěvnosti dva informátoři uvedli, že to zda hernu navštíví, nezáleží na jejich pracovní době, ale na tom, zda si chtějí zahrát, hraní tak upřednostňují před dalšími aktivitami jako je jejich zaměstnání. Hraní se tak pro tyto dva hráče stává pravidelným rituálem a součástí jejich habitu (Bourdieu 1998). Další tři informátoři uvedli, že to zda půjdou hrát, závisí na jejich práci, konkrétně uvedli, že musí dodržovat pracovní dobu a musí být v zaměstnání vše splněno. Další hráč uvedl, že hraní je pro něho pouhou aktivitou k zaplnění volného času. V tomto případě se tak hraní stává pouze náhodnou aktivitou, nikoliv rituálem. U dalších dvou informátorů se ritualita při hraní také nepotvrdila.

Dalším tématem, kde se ritualita potvrdila, byl výběr automatů. Dva informátoři uvedli, že mají oblíbený automat, který preferují před ostatními. Jeden respondent uvedl, že oblíbený automat nemá, ovšem jak se ukázalo ze zúčastněného pozorování, preferuje dva automaty před ostatními, protože na jiných automatech jsem ho při mém výzkumu neviděla hrát. Další informátor uvedl, že má oblíbený jeden ty automatů a je mu tak jedno, jaký si vybere, protože v místě výzkumu je od tohoto typů šestnáct automatů, ovšem z jeho odpovědi je zřejmé, že preferuje dva automaty před ostatními. Jen jedna respondentka uvedla, že nepreferuje žádný automat před ostatními, že si ráda zahraje jakýkoliv. U dalších tří informátorů se také potvrdilo to, že mají svůj oblíbený automat.

Jak se ale ukázalo, výběr automatu závisí na několika dalších faktorech. Tři informátoři uvedli, že je automat zaujal svým barevným provedením. Jeden respondent odlišně uvedl, že dává automatům z důvodu jejich umístění. Protože má rád soukromí, volí automaty až v poslední místnosti, kam mnoho lidí nechodí. Další respondent uvedl, že má oblíbený automat, ale že vlastně nedokáže říci z jakého důvodu, jak však později uvedl, zaujal ho svojí barvou a také hrou, kterou zde má již oblíbenou. Jedna respondentka uvedla, že si automat zvolila především z důvodu ergonomie, může tak tento automat použít pohodlně i ve stoje a nemusí kvůli němu sedět na židli. U šesti informátorů se tak potvrdilo, že habitus hraje důležitou roli při volbě automatu. U dalších dvou se toto pravidlo nepotvrdilo.

Další aktivitou, kde se ritualita objevila, byla výše vkladu a sázek. Tři informátoři uvedli, že mají stanovenou výši vkladu do automatů, ale že se jim někdy stane, že tento limit poruší, hlavně v případě kdy automat „nedává“. Jeden respondent uvedl, že limit sice stanovený má, ale že se mu ho nikdy nepovede dodržet. Pouze jeden respondent z dotazovaných uvedl, že stanovený limit vždy dodrží. V jednom případě se výše vkladu odvíjela od konkrétní situace, jak respondent uvedl, záleží to na tom, jak dobrý má měsíc. U dalších třech se stanovený limit nepotvrdil. Co se týče výše sázky, informátoři shodně uvedli, že hrají za nižší sázky, pouze jeden respondent uvedl, že hraje za sázky nejvyšší. Jak jsem zjistila, ve třech případech byla volba nižších sázek především z důvodu, aby si hráči co nejvíce zahráli.

Jak jsem z mého výzkumu zjistila, ritualita pro hráče nepředstavuje aktivitu, která je bezmyšlenkovitá a rutinizovaná, jak uvádí Bell (2009). Rituální chování hráči racionálně promýšlejí. Jedinci uvedli rituály v podobných oblastech, ale jak se z mého výzkumu ukázalo, mají odlišný kapitál a jiný habitus. Rituální chování, je ovlivněno habitem, v kategorii výběr automatu. Co se týče kategorie výše vkladu a sázek, jsou hráči

ovlivněni polem, protože jak ve svých výpovědích uvedli, málokdy se jim stanovený limit povede dodržet.

Při hledání odpovědi na moji další výzkumnou otázku: jaké motivace mají jedinci ke hraní hazardních her, jsem zjistila, že těmito motivacemi jsou „zkusit štěstí“, finanční výhra, zaplnění volného času a zkusit něco nového. Jak dotazovaní uvedli, měli pocit, že zde budou mít štěstí na základě toho, že jim jejich kolega či známí řekl, že zde měl štěstí a podařilo se mu tak zde vyhrát jistý finanční obnos, což uvedli tři informátoři. Další tři informátoři uvedli, že si myslí, že každý kdo toto zařízení navštěvuje, musí mít taky někdy štěstí, jak však shodně uvedli, štěstí zatím moc neměli. Dle hráčů se tak s místem, ve kterém se během hraní hazardních her nacházejí, pojí představa, že každý zde někdy musí mít štěstí a je to jen otázka času. U dvou dotazovaných se motiv štěstí nepotvrdil.

Jak hráči uvedli, dalším motivem, pro ně byla finanční výhra. Ve čtyřech případech informátoři shodně uvedli, že finanční výhra pro ně byla velkou motivací, pro některé dokonce zdrojem příjmu, jeden z hráčů uvedl, že si myslel, že zde opět vyhraje velkou výhru jako kdysi, ale už se mu to nepošťestilo, naopak už zde prohrál více, než kdysi vyhrál. Další tři dotazovaní také uvedli, že finanční výhra je největším motivem, k hraní hazardních her.

Jedním z dalších motivů k hraní hazardních her, který hráči ve svých výpovědích uváděli, bylo zaplnění volného času. Čtyři informátoři uvedli, že toto zařízení začali navštěvovat v období, kdy měli nadbytek volného času a potřebovali ho nějak zaplnit, jak ale shodně uvedli, i když už toho volného času nemají tolik, zařízení navštěvují ve stejné frekvenci. U zbývajících čtyř dotazovaných se tento motiv nepotvrdil. I když tato aktivita měla být aktivitou pouze přechodnou, stala se již trvalou.

Poslední motivem, který informátoři uvedli, byla touha zkusit něco nového, nepoznaného. Jak informátoři uvádějí, dlouho tuto aktivitu chtěli zkusit, ale někteří na tuto aktivitu pohlížejí jako na něco zakázaného či stigmatizujícího, i když bylo prvotní motivací zkusit něco nového, hráči uvedli, že tuto aktivitu provádějí i nadále.

Jak jsem při svém výzkumu zjistila, hráči mají podobné motivy ke hraní hazardních her, ale nedisponují stejným kapitálem a mají také odlišný habitus. Motivace hráčů jsou jak je vidět z uvedených odpovědí, ovlivněny polem, ve kterém se nacházejí, což můžeme vidět především u motivace finance či „zkusit štěstí“. Hráči si tak myslí, že když se jim zde podařilo vyhrát, bude se to opakovat. V případě kategorie zkusit „štěstí“ mají hráči představu, že v tomto prostoru budou mít snad také štěstí, protože se někdy musí usmát na každého.

Výsledky mého výzkumu se neshodují se závěry českých výzkumníků (Drbohlavová et al. 2015) či s výsledky zahraniční studie (Light 1977). Dle těchto výzkumů, pocházejí hráči hazardních her především ze sociálně znevýhodněných skupin a oblastí. V herně kde můj výzkum probíhal, byly návštěvníci z různých sociálních skupin, nebyli to tedy jen lidé sociálně znevýhodnění. Pracovali na nejrůznějších pozicích, jako státní zaměstnanci, zaměstnanci u soukromých firem, živnostníci či vlastnili firmu. Tímto však nechci říci, že to takhle platí ve všech hernách po celé ČR, pouze chci poukázat na to, že v herně kde jsem výzkum prováděla, tomu bylo jinak.

5 ZÁVĚR

Ve své diplomové práci jsem se věnovala tématu hazardních her. Toto téma jsem si zvolila především pro, že je v současné době velmi diskutované v souvislosti s chystanými změnami v tomto odvětví. Ve výzkumném prostředí jsem se již delší dobu pohybovala, ještě před samotným výzkumem, protože jsem byla zaměstnána jako obsluha herny.

Cílem mého výzkumu bylo zjistit, jaké rituály se pojí s hraním hazardních her a jaké motivace mají jedinci, ke hraní těchto her. Jako teorii, ze které jsem ve svém výzkumu vycházela, byla teorie jednání od Pierra Bourdieuho (1998). Tuto teorii jsem si zvolila proto, že jsem předpokládala, že hráči, kteří se v této herně budou nacházet, budou mít podobný kapitál i habitus a budou tak mít podobné motivy ke hraní těchto her a objeví se u nich i podobná rituální činnost při hraní těchto her v podobných oblastech. V teoretické části jsem se věnovala tomu, jak se proměnila situace v oblasti hazardu v České republice a jak nový zákon tento průmysl ovlivní. Dále jsem se v této části věnovala tomu, jak jednotlivý autoři na problém hazardu nahlíží.

V metodologické části jsou pak představeny metody, které jsem ve svém výzkumu využívala, jak jsem vybírala informátory pro svůj výzkum a jakou jsem použila analýzu dat. V praktické části je pak představeno místo výzkumu, rozdělení hráčů a popsány kategorie, do kterých můžeme hráče rozdělit, v poslední části kapitoly jsou uvedena zjištění, ke kterým jsem při svém výzkumu dospěla.

Můj výzkum probíhal v jedné z plzeňských heren konkrétně v městské části Slovany a to od srpna 2016 do března 2017. Při svém výzkum jsem využívala etnografickou metodu, v jejímž rámci jsem prováděla neformální rozhovory. Tyto rozhovory byly prováděny

opakovaně, délka rozhovorů se odvíjela od délky pobytu hráčů v provozovně. Při svém výzkumu jsem pracovala s osmi informátory.

Ve svém výzkumu jsem zjistila, že se ritualita při hraní hazardních her objevuje v oblastech návštěvnosti, výběru automatu, výše vkladu/sázky. Jak se ukázalo, v pěti případech z osmi je pro hráče hazardních her hraní již rituál, který se ale odvíjí od pracovní doby jedince, pouze ve dvou případech se ukázalo, že tento rituál není ovlivněn pracovní dobou hráčů. Co se týče výběru automatu, u šesti informátorů z osmi se potvrdilo, že mají oblíbený určitý automat, což je ovlivněno především barvou, nabídkou hry, výškou a umístěním v prostoru herny. U výše vkladu a sázky, ukázalo, se, že pět hráčů z osmi dotazovaný má svůj limit, ale pouze jednomu hráči se tento limit povede dodržet, ostatní hráči svůj stanovený limit velmi často poruší. Informátoři uvedli, že hrají spíše za nižší sázky, pouze jeden respondent uvedl, že hraje za vysoké sázky.

Motivací ke hraní hazardních her byly finance, dále to také byly ale touha zkusit něco nového, zkusit štěstí, či pouze zaplnění volného času. Finanční výhra byla pro informátory velkou motivací, hráči si často mysleli, že když se jim to povedlo, jednou bude se to opakovat. Jak informátoři uvedli, berou dokonce hazardní hraní i jako zdroj příjmu. Informátoři dále uvedli, že další z jejich motivací ke hraní hazardních her bylo zkusit štěstí, jak se však ukázalo, tento motiv byl ovlivněn tím, že jim o tom, že zde „měl štěstí“, již řekl jejich kolega či známý. Dva hráči si nezávisle mysleli, že se zde na ně štěstí usměje, protože každý musí mít někdy „štěstí“. U dvou hráčů se motiv štěstí ale nepotvrdil. Dalším motivem, který hráči uvedli, bylo zaplnění volného času. Hráči shodně uvedli, že do herny začali chodit, aby zaplnili volný čas. Podstatný je na tom fakt, že i když nyní volným časem nedisponují, navštěvují toto herní zařízení nadále. Proto lze hovořit o tzv. patologickém hráčství, které je charakteristické závislostí na hazardních hrách (Mravčík et al. 2014).

Posledním motivem, který informátoři ve svých odpovědích uvedli je ten, že si to chtěli vyzkoušet. V odpovědích se tak nejčastěji vyskytuje že „to chtěli zkusit“.

V mém výzkumu se ukázalo, že můžeme definovat podobné výpovědi u hráčů, co se týče rituálního chování i motivů ke hraní hazardních her, co se zde ovšem nepotvrdilo je, že hráči disponují stejným kapitálem a habitem.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

- Bell, Catherine M. 2009. *Ritual theory, ritual practice*. New York: Oxford University Press.
- Bernard, H.Russell, Amber Wutich, a Gery Wayne Ryan. 2017. *Analyzing qualitative data: systematic approaches*. Second edition. Los Angeles: SAGE.
- Bourdieu, Pierre. 1977. *Outline of a Theory of Practice*. 25. printing. Cambridge: Cambridge Univ. Press.
- Bourdieu, Pierre. 1998. *Teorie jednání*. Praha: Karolinum.
- Boyatzis, Richard E. 1998. *Transforming qualitative information: thematic analysis and code development*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Braun, Virginia a Victoria Clarke. 2006. „Using Thematic Analysis in Psychology”. *Qualitative Research in Psychology* 3(2):77–101.
- Curnow, Jayne. 2012. „Gambling in Flores, Indonesia: Not Such Risky Business: Gambling in Flores, Indonesia”. *The Australian Journal of Anthropology* 23(1):101–16.
- Drbohlavová, Barbora, Martin Špolc, Zuzana Tion Leštinová, Kateřina Grohmannová, a Viktor Mravčík. 2015. „Socioekonomické souvislosti hazardního hraní”. *Adiktologie* 15(4):376–86.
- Gazel, Ricardo C., Dan S. Rickman, a William N. Thompson. 2001. „Casino Gambling and Crime: A Panel Study of Wisconsin Counties”. *Managerial and Decision Economics* 22(1–3):65–75.
- Gennep, Arnold van. 2006. *The Rites of Passage*. Repr., transferred to digital printing. Abingdon: Routledge.
- Giddens, Anthony. 1984. *The Constitution of Society*. Outline of the Theory of Structuration. Cambridge: Polity Press.
- Hing, Nerilee, Elaine Nuske, Sally M. Gainsbury, a Alex M. T. Russell. 2016. „Perceived Stigma and Self-Stigma of Problem Gambling: Perspectives of People with Gambling Problems”. *International Gambling Studies* 16(1):31–48.
- Jenkins, Richard. 1992. *Pierre Bourdieu*. London: Routledge.
- Kairouz, Sylvia, Catherine Paradis, Louise Nadeau, Denis Hamel, a Chantal Robillard. 2015. „Patterns and trends in gambling

- participation in the Quebec population between 2009 and 2012". *Can J Public Health* 106(3). Získáno 20. duben 2017 (<http://journal.cpha.ca/index.php/cjph/article/view/4854>).
- Katz, Elihu. 1957. „The Two-Step Flow of Communication: An Up-To-Date Report on an Hypothesis". *Public Opinion Quarterly* 21(1, Anniversary Issue Devoted to Twenty Years of Public Opinion Research):61.
- Keen, Brittany, Dylan Pickering, Martin Wieczorek, a Alex Blaszczyński. 2015. „Problem Gambling and Family Violence in the Asian Context: A Review". *Asian Journal of Gambling Issues and Public Health* 5(1). Získáno 20. duben 2017 (<http://www.ajgiph.com/content/5/1/3>).
- Keller, Jan. 2005. *Dějiny klasické sociologie*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Light, Ivan. 1977. „Numbers Gambling Among Blacks: A Financial Institution". *American Sociological Review* 42(6):892.
- Madison, D.Soyini. 2012. *Critical ethnography: method, ethics, and performance*. 2nd ed. Thousand Oaks, Calif: SAGE.
- Mravčík, Viktor, Česko, Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti, Česko, a Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky. 2014. *Hazardní hraní v České republice a jeho dopady*. Praha: Úřad vlády České republiky.
- Ortner, Sherry B. 1984. „Theory in anthropology since the sixties". *Comparative studies in society and history* 26(1):126–66.
- Ortner, Sherry B. 2006. *Anthropology and social theory: culture, power, and the acting subject*. Durham: Duke University Press.
- Pasquaretta, Paul. 1994. „On the ‚Indianness‘ of Bingo: Gambling and the Native American Community". *Symposium on „God“* 20(4):694–714.
- Petry, Nancy M. a Carlos Blanco. 2013. „National Gambling Experiences in the United States: Will History Repeat Itself?: Gambling in the US". *Addiction* 108(6):1032–37.
- Seale, Clive, ed. 2004. *Qualitative research practice*. London ; Thousand Oaks, Calif: SAGE.
- Silverman, David. 2005. *Ako robiť kvalitatívny výskum*. Bratislava: Ikar.
- Sorley, W. R. 1903. „Betting and Gambling". *Ethics* 13(4):421.

Strauss, Anselm L. a Juliet Corbin. 1999. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno; Boskovice: Sdružení Podané ruce ; Albert.

Szczyrba, Zdeněk, Viktor Mravčík, David Fiedor, Jakub Černý, a Irena Smolová. 2015. „Gambling in the Czech Republic: Gambling in the Czech Republic”. *Addiction* 110(7):1076–81.

Tse, S., S. I. Hong, C. W. Wang, a R. M. Cunningham-Williams. 2012. „Gambling Behavior and Problems Among Older Adults: A Systematic Review of Empirical Studies”. *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences* 67(5):639–52.

Zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách.

7 RESUMÉ

My diploma thesis deal with the topic of gambling. My goal was to identify the rituals associated with gambling playing and players motivation to playing these hazard games.

This work is divided to make free main parts: theoretical, methodological and practical.

In the theoretical part, there reader learns chat it is gambling, gambling history as gambling is viewed by different authors. Next here examines chat the situation in the Czech Republic in connection with the new law on gambling. In the methodological part I wrote about used the method in my research and how respondents were chosen for this research.

The last practical part present the research site, divide visitors by categories. And at the end of diploma thesis I present a research results and conclusion.

In my research, I found out that the rituals involved in playing gambling are primarily in terms of attendance, slot machines and the amount of deposit and betting. As the most common themes to play gambling games, the respondents gave a financial prize, a desire to try happiness, try something new and fill the free time.